

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אמונה בה' היא אמונה בנסים ואילו עבדות היא כפירה.
עבדות פירושה שעבוד לטבע – מחשבה שאין שום דבר חוץ מהטבע.
אדם חפשי, יהודי חפשי, הוא מי שחי באמונה בנסים

[מתוך השיעור 'אמונה ודרור']

ויקהל-פקודי - החדש תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

ויקהל-פקודי - החדש ה'תשפ"א

04 חופש יהודי
נקודה מעובדת

החופש היהודי מתחיל מנקודת האמונה, מתבטא בחרות מכל שעבוד ומאפשר דרוו מוחלט למילוי השליחות

05 אמונה ודרור

הילולת רבי אלימלך מליז'נסק ההבדל והקשר בין גאולת פורים לגאולת פסח וסוד החרות עליה אנו נלחמים עם עמלק

18 'עד דכן ידע'
התנועות פורים (ח"ב)

כל "לא" הופך בסופו של דבר ל"כן" - ה"עד דלא ידע" ל"עד דכן ידע" וה"ולא יעבור" ל"וכן יעבור"

28 דין ורחמים
נועם אלימלך

חיבורי דין ורחמים וצדיק ובעל תשובה

30 מחרת יום הכיפורים
זהב שלמה

מדוע ממתין משה יום אחד אחרי ירידתו מהר סיני כדי להקהיל את העם?

33 הניגון החסידי
ניגון מספר 477

ניגון מח' כסלו תשפ"א

34 הסיפור החסידי

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא על בעל ההילולא של ה' ניסן, ה'אוהב ישראל'

36 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים "הפסד" מלמד תורה ומכתב חיזוק לרב

37 פְּאָדוּר לְעֵלְמִי
מְסֻבָּב הַסְּבֻבֹת

רזי ייתן לנו שיעור נוסף ב"הלכות נתינה"

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

בשיתוף עמותת ואביטה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים, לפניכם **גליון נפלאות** נוסף לשבת פרשת **ויקהל-פקודי** החדש, שבת מברכין חדש ניסן, כש**עבודת גאולת חג הפסח** כבר ניכרת מבין כתלי הגליון יחד עם עוד שיעורים והתוועדויות מתוקים מדבש ונפת צופים [וכמה מדורים שנפקד מקומם בגליון הקודם].

הנקודה המעובדת, **חופש יהודי**, מסבירה כיצד האמונה, שהיא יסוד החופש, מובילה לחרות ולדרור. הנקודה היא מתוך **השיעור המרכזי השבוע בגליון**, שנמסר באנגלית **ביום ההילולא של רבי אלימלך מליז'נסק**, ועוסק בחיבור בין **גאולת פורים ומלחמת עמלק שבו לגאולת פסח ומלחמת העמלק שבו** - המלחמה לחרות. מתוך התבוננות בשלבי החופש, מבאר הרב מהי מהות האמונה בנסים ומהו כחו של כל יהודי לשנות את הטבע. כל זה מתנקז לביאור תכלית החופש - **החופש להתחבר למהות הפנימית ולמלא את השליחות ייעוד בכל העולם כולו ללא עכבות**. שיעור חובה לכל חובבי החופש והדרור.

בחלק נוסף מהתוועדות פורים שמתפרסם כאן בגליון, מבאר הרב מהי **הידיעה החיובית של "עד דלא ידע"** וכיצד הוא המעבר בין **ידיעת השלילה של הרמב"ם**, **לידיעת ה'על דרך החיוב**, בסוד "לא כן עבדי משה" - הפיכת ה"לא" ל"כן". כך, למרות הכתוב בפורים - "ולא יעבור" - יש בו גם בחינה של 'וכן יעבור', ואנו יכולים להמשיך את הארת פורים אל תוך חדש ניסן בסוד "למסמך גאולה לגאולה".

ברוך ה', בשבועות האחרונים נוצרה באופן לא מתוכנן 'קביעות' של שיעורים בליל ששי. השבוע, אם הגליון הגיע אליכם מוקדם, תוכלו להאזין לשיעור בעברית ביום חמישי בשעה 20:30. בשבוע הבא ביום חמישי בשעה 20:30 יתקיים שיעור באנגלית. לשיעורים ניתן להאזין ב'זום' בקישור הבא: us02web.zoom.us/j/7965878058 ניתן להצטרף גם באמצעות הטלפון: מחייגים 055*330*1762 או 03*9786688 לאחר ההודעה באנגלית מקישים 7965878058 # ושוב #

שבת שלום ומבורך וחדש טוב,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

חופש יהודי

חרות היא החופש מכל שעבוד חיצוני. ביציאת מצרים, "זמן חרותנו", הפכנו לבני חורין. הפיכתנו מ"עבדי פרעה" ל"עבדי ה'" נשלמה בהר סיני ("בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה"), כשזכינו ל"חרות על הלח"ת" – "אל תקרי 'חרות' אלא 'חירות'", "אין לך בין חורין אלא מי שעוסק בתורה".

החרות מכל שעבוד, גשמי ורוחני, היא עדיין רק 'חופש מ...' – חופש ממגבלות העולם ושעבודי, בריחה למדבר וללימוד התורה. דרור הוא כבר ה'חופש ל...' – החופש להסתובב, לגור ולפעול בכל מקום. "וקראתם דרור בארץ" היינו "כמדייר בי דיירא [מי שהוא ברשותו לגור בכל מלון שירצה] ומוביל סחורה בכל מדינה" – חווית צפור דרור המסתובבת ללא הגבלה, יכולה לקנן בכל מקום ומצפצפת-שרה בחופש ביטוי. יהודים הם מאמינים בני מאמינים, החופשיים ממגבלות העולם, חוקיו והנחותיו. בני חורין, המשעבדים עצמם לתורה ומתוך כך משוחררים מכל עול זה. והעיקר, על יהודי להיות צפור דרור – לזהות את יעודר-שליחותו, להיות 'מחובר' למהותו, ומתוך כך 'להרגיש בבית' בכל מקום ולחוות חופש מוחלט להסתובב ולהפיץ את הבשורה שלו בתנועת 'התפשטות' ללא-עכבות. "אם בחקתי תלכו" מבטיח לנו ה' שלש ברכות עיקריות – "ונתתי גשמיכם בעתם" (המענה לנשיאת העינים לשמים באמונה), "ונתתי שלום בארץ" (חרות מכל צר ואויב), "ונתתי משכני בתוכם" (דירה של ה' בתוכנו, המאפשרת דרור אמתי). תכלית הברכות היא "אני הוי' אלהיכם [אמונה] אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשבד מטת עֲלֵכֶם [חרות] ואולך אתכם קוממיות [דרור]". והנה, **אמונה-חרות-דרור** שוות לתכלית הברכות – "ואולך אתכם קוממיות".

אנו מצהירים פעמיים בכל יום – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

זו הצהרת האמונה היהודית, הנזעקת גם ברגעי מסירות נפש.

בספר התניא מוסבר שמזכירים בקריאת שמע את יציאת מצרים מפני שהן "דבר אחד ממש" – יציאה לחרות מהפירוד והריבוי של העולם על ידי הדבקות ב"הוי' אחד".

עוד מוסבר בתניא שמשם רבינו תקן את קריאת שמע דווקא לדור שנכנס לארץ – יש בה נתינת-כח למילוי שליחותנו המיוחדת בארץ. כשיהודי מזהה את נחלתו-שליחותו ומתחבר אליה הוא יכול להפיץ את אורו המיוחד לעולם כולו – מתוך ה"דרור בארץ" היא מתפשטת כ"נחלה בלי מצרים" לעולם כולו, כהבטחת הארץ ליעקב אבינו "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה". עבודת הנשמה לפרוץ ליד רוחות העולם ולהמליך בהן את ה' רמוזה ביד רבתי של "אחד". שלשת הממדים הללו של קריאת שמע רמוזים בראשי התיבות של "**אחד**" – אמונה, חרות, דרור.

האמונה היא ראשית ומקור החופש היהודי. הכופר 'כלוא' במציאות ובחוקי הטבע ואילו המאמין בנסים משוחרר תמיד. "בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים", שעבד לא יכול היה לברוח ממנה. האמונה עושה את האדם חפשי מיד – עוד לפני שתפלתו לנס נענית (גם כ"שאכתי עבדי אחשורוש אגן").

השיעור מוקדש לזכות **משה יהודה שי' שפירא**
לרגל **יום ההולדת - כ"ה אדר**.
שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

שיעור

הילולת רבי אלימלך מליז'נסק

אמונה ודרור

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שנמסר לכבוד הילולת רבי אלימלך מליז'נסק עסק הרב במעבר ובהיבור בין **נאות פורים לנאות פסח** – "מסמך גאולה לגאולה". **פרק א** מסביר שבפורים עמלק מאיים להשמיד את עם ישראל, היל"ת, ונצחון המלחמה הוא **ממות לחיים**. בפסח 'עוברים דור', והמלחמה בעמלק היא מלחמה על החופש – מלחמה **להגיע לחרות** ולדרור. מתוך כך מתפתחת התבוננות מופלאה בסוד "**אחד**", ר"ת **אמונה־חרות־דרור** – שלבים שונים של **חופש**, המתחיל **מאמונה בנסים** המשחררת מכבלי הטבע, עובר דרך **חרות משעבוד** ומגיע לשיאו בדרור המאפשר את **מימוש השליחות** בעולם כולו. **פרק ב** עוסק **בכחו של הצדיק** – הנושא העיקרי של הספר נועם אלימלך. **פרק ג** חוזר ליחסים בין **הנס והטבע** בארבעת העולמות אצילות־בריאה־יצירה־עשייה.

א. אמונה־חרות־דרור

התקשרות לרבי ר' אלימלך

ערב טוב לכולם. אנו שמחים שיש לנו הזדמנות להיות בקשר עם כולם.

היום, כ"א אדר, הוא יום מאד מיוחד, הוא יום ההילולא של הרבי ר' אלימלך מליז'נסק זי"ע, המכונה בפי חסידים 'בעל שם טוב קטן' או 'בעל שם טוב שני'. הוא גדול האדמו"רים בפולין וגליציה, וכל גדולי הצדיקים באיזורים אלו גדלו אצלו.

הוא חיבר הרבה ניגונים, שחלקם השתמרו. יש ניגון אחד עמוק ומיוחד שעבר במסורת

החב"דית. שמעתי אותו מר' אליהו ריבקיין, מגדולי בעלי המנגנים בחב"ד בדור הקודם. נפתח בהאזנה לביצוע יפה שלו על ידי ר' מרדכי ברזצקי. כאשר נאזין ננסה במחשבה שלנו להתחבר לרבי ר' אלימלך, תלמידו של המגיד ממעזריטש, תלמיד הבעל שם טוב, שכל אדמו"רי פולין בדורו יצאו ממנו.

[שמעו את הניגון.] מקוה שכולם שמעו טוב את הניגון וניסו לחקוק אותו בלב. זהו ניגון געגועים – לה', לאחדות, לאחדות עם ה' ולאחדות עם כל הנשמות של עם ישראל.

מלחמה בעמלק המשתנה – מדור לדור ומשנה לשנה

בעמלק – רק החליש אותו, לא השמיד אותו. בהמשך, גם שאול המלך, אפילו שה' צווה אותו על ידי שמואל הנביא להשמיד את עמלק – לא קיים זאת בשלמות. הוא הותיר בחיים את אגג, מלך עמלק, ובאותו לילה הוא הוליד את זקנו של המן הרשע¹. כך גם אצל מרדכי ואסתר, על אף שהתקיים "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם"² והם התגברו על כל האויבים שרצו להשמידנו – הם לא עשו 'טיפול שורש' והכחידו את עמלק לחלוטין (נס פורים היה בחו"ל, שם אין מצוה לשרש אחר ע"ז, וכן מלחמת יהושע בעמלק, מה שאין כן שאול המלך, שהיה בארץ ונצטווה בפירוש לשרש אחר קליפת עמלק, לכן נענש, ודוק). אם כן, בפשטות, עמלק שורד, ואפילו מחדש את עצמו מדור לדור (שרידת עמלק היא בהשגחה עליונה, משום שיש בו ניצוצות קדושים – בהיותו צאצא של אברהם ויצחק – שעדיין לא נתבררו, וכמאמר חז"ל לגבי המן הרשע ש"מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק"³, ודוק). לכן בכל דור יש עמלק וה' עצמו נלחם בו. "כי יד על כס יה מלחמה להו' בעמלק מדד דר" – ה' נשבע שיש לו מלחמה בעמלק, האויב המושבע של ישראל ושל הו' אלהי ישראל, בכל דור⁴.

מעבר דור – מאדר לניסן

אבל יש "שבעים פנים לתורה"⁵, ואחד הפירושים של "מדד דר" הוא 'משנה לשנה' – בכל שנה יש שינוי, דור חדש, מהדורה חדשה,

נתחיל עם משהו שנוגע לזמן: אנחנו כעת בין פורים לפסח, בין גאולת פורים לגאולת פסח. חז"ל אומרים שעלינו לחבר את גאולת פורים לגאולת פסח – "למסמך גאולה לגאולה"⁶. יש הרבה פירושים למשמעות הדבר בעבודת ה', ואחד מהם הוא שעלינו להמשיך את הענין של מלחמת עמלק עד שנזכה לקיום המצוה של מחית עמלק בשלמות. בפורים מציינים את נצחון מרדכי ואסתר על המן הרשע שבא מאגג מלך עמלק, אבל צריך להמשיך את המלחמה הלאה, כמו שכתוב "מלחמה להו' בעמלק מדד דר"⁷ – יש מלחמה לה' בעצמו בעמלק מדור לדור.

הפירוש הפשוט של "מדד דר" שהמלחמה ממשיכה בכל דור ודור. עמלק מופיע בלבוש חדש בכל דור (כמו שבסוף ארבעים השנה במדבר, לאחר מות אהרן, כשבא להלחם עם הדור השני, הדור שנכנס לארץ, הוא התחפש – בחינת פורים – לכנעני...⁸) ועלינו לדעת לזהות אותו. עמלק הוא כמו היצר הרע, עליו כתוב⁹ שבכל דור הוא מחדש את עצמו – לא תמיד קל לזהות אותו, כך הוא מטעה אנשים. אבל אנחנו "עם חכם ונבון"¹⁰ – עלינו לזהות את היצר הרע ואת עמלק, לזהות את האויב שלנו, כדי שנוכל לעשות את רצון ה' בלב שלם, לעבוד אותו יתברך כבניו ועבדיו באהבה.

כך בכל דור עמלק בא להלחם, עד דורו של משיח – רק אז יהיה הנצחון הסופי! בדורו של משה רבינו, יהושע שהלך בשליחותו להלחם

¹ שמות יז, יג: "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב". ופירש"י: "חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם כולם".

² ח הובא בשם המדרש בכ"ד (אלשיך אסתר ב, ה; ח, ו; אוה"ח במדבר כד, ז) וראה מגילה יג, א; תנ"ך פ"כ (ועד"ז פכ"א ופכ"ד).

³ אסתר ט, א.

⁴ הלכות ע"ז פ"ז ה"א (וראה עבודת המלך שם).

⁵ גיטין נז, ב; סנהדרין צו, ב.

⁶ רש"י על שמות יז, טז.

⁷ במדבר רבה יג, טו; זהר ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטז, א; רכג, א.

⁸ נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. היולת הרבי ר' אלימלך (אנגלית). אור לכ"א אדר תשפ"א – שיעור טלפוני.

⁹ מגילה ו, ב.

¹⁰ שמות יז, טז.

¹¹ במדבר כא, א. וכמבואר ברש"י שם.

¹² ראה לקומ"א סוף תורה כה.

¹³ דברים ד, ו.

¹⁴ וראה גם תרגום יונתן עה"פ "מלחמה להו' בעמלק מדד דר".

עלינו לחבר את גאולת פורים לגאולת פסח – ”למסמך גאולה לגאולה”, להמשיך את הענין של מלחמת עמלק עד שנזכה לקיום המצוה של מחית עמלק בשלמות

נרדפים לעני, דל ורש, כמבואר
עניים בדא”ח²).

שתי האותיות האלה הן
סיום שם החדש אדר (והן
מצטרפות ל-א של גאולת
פורים, סוד ”דבר צוה לאלף
דור”^א, ”הדר קבלוה”^ב, ודוק).
אחת המשמעויות של אדר היא
אדיר – חזק, גדול, מלא כח.
כתוב ש”הרוצה שיתקיימו נכסיו
יטע בהן אָדֶר”^ב, אותיות אָדֶר,
ולומדים זאת מהפסוק ”אדיר

במרום הוי”^ב”. חז”ל גם אומרים^ב שאם יש
לאדם משפט עם אינו יהודי – טוב שיעשה
אותו באדר כי ”מזלו בריא” ו”מזלו תקיף”. אם
כן, בחדש אדר אותיות דר הן במשמעות של כח
ועצמה שבאים ממקום בריא ותקיף. הכח והתקיף
הן הנצחון על עמלק שמנסה להרוג אותנו –
גאולת פורים היא ”ממות לחיים”^ד (וכפי שהוסבר
באריכות בפורים השתא^ד, העמלק הנסתר הוא
מלאך המות עצמו, אותו יש לנצח בבריאות
ותוחלת חיים ארוכה, עד לחיים נצחיים).

אבל יש עוד משמעות חשובה לשתיה האותיות
דר – הן שרש המלה דרוו. דרוו הוא מלה נרדפת
בעברית לחופש. הדור שמתחיל מחדש כל ראש
חדש ניסן הוא דור של דרוו. למה? הגאולה של
ניסן – גאולת פסח, יציאת מצרים – היא
”מעבדות לחירות”^ד. היינו עבדים לפרעה
במצרים וכעת אנחנו יוצאים מעבדות לחרות.
יש שתי מלים נרדפות פשוטות בעברית

של עמלק.

מתי מתחולל השינוי?
בראש חדש ניסן, עליו כתוב
בתורה ”החדש הזה לכם ראש
חדשים”^ט, הוא תחלת השנה –
ראש השנה לרגלים וראש השנה
למלכי ישראל^ט. מבחינת סדר
העולם ומלכי אומות העולם –
השנה מתחילה בתשרי, בראש
השנה. אבל ביחס אלינו, פנימיות
המציאות, הממד הפנימי של
המציאות, השנה מתחילה בניסן.

אנחנו כעת בסוף אדר, עוד מעט ניסן, ובראש
חדש ניסן מתחילה שנה חדשה – ושנה חדשה
היא בעצם דור חדש, היבט חדש, פנים חדשות
למציאות. ניסן הוא ”חדש האביב”^ט, הטבע
עצמו מחדש את עצמו – יש להכל פנים
חדשות, דור חדש.

”מדר דר” – מאדר לדרור

איך השינוי משתקף בענין של ”מלחמה להוי”
בעמלק מדר דר”? דור כתוב בפסוק חסר, דר (יש
רק עוד פעם אחת ”דר דר” בתנ”ך – ”זה שמי
לעלם וזה זכרי לדר דר”^ט, ”זכרי” כנגד ”זכר
עמלק”^ט), שתי אותיות פשוטות בעברית – דר
(המהוות זוג של זכר ונקבה לפי צירוף, כנודע^ט),
וכן לפי משמעותן, דלת וריש הן שני שמות

יד שמות יב, ב.

טו ר”ה פ”א מ”א.

טז שמות כג, טו; לד, יח; דברים טז, א.

יז שמות ג, טו. ”דר דר” היינו שני מקיפי הנשמה (בסוד
”דר וסחרת”, כדלקמן הערה כח) – ”לדר דר” האמור
ביציאת מצרים סוד מקיף החיה, היל דצלם, ו”מדר דר”
האמור במלחמת עמלק, שניקרה פורים, בסוד מקיף
היחידה, הים דצלם (שהתגלתה במסירות הנפש של
פורים). ידוע שבמדרש (בראשית רבה יד, ט) יש חיה
שלמעלה מיחידה, סוד הגאולה העתידה על ידי משיח
צדקנו, אך גם אז לא יבטלו ימי הפורים (ירושלמי מגילה
פ”א ה”ה) ומעלת מסירות הנפש שבהם.

יח שמות יז, יד; דברים כה, יט.

יט ראה שיעורים בסוד ה’ ח”ד עמ’ קכ ואילך (ע”פ מאור
ושמש הקדמון [קרויאיטא] פכ”ד יב, ב).

כ המשך ”באתי לגני” תש”י פ”ו וביאוריו.

כא תהלים קה, ח. דה”א טז, טו. וראה שיעור בדר”ח אדר
תשנ”ט ובכ”ד.

כב שבת פח, א.

כג ביצה טו, ב.

כד תהלים צג, ד.

כה תענית כט, ב.

כו מגילה יד, א.

כז התועדות ליל פורים ח”א (נדפסה בגליון כי תשא).

ולגור איפה שהוא רוצה. אם כן, דרור הוא חופש – להסתובב, חופש לעוף – החופש של צפור – וחופש לגור בכל מקום שאתה רוצה.

חרות לדרור

שוב, בשתי המלים הנרדפות לחופש, חרות ודרור, החרות היא יציאת מצרים – היינו עבדים לפרעה וכעת איננו עבדים. חרות היא עדיין לא דרור – החרות מהשעבוד לפרעה עוד לא אומרת שאנחנו יכולים לעשות מה שמתחשק לנו. הדרור הוא רק כאשר מגיעים לארץ שלנו – "וקראתם דרור בארץ" (בסוד "דרך ארץ [דרור בארץ] קדמה לתורה [בה נאמר 'חרות על הלחת'לה, לשון חרות לח]"^ל).

ביציאת מצרים, חרות, נאמר "כי ברח העם"^{לח}, דהיינו עבודת הבינוני, כמבואר בתניא^ט, אך "דרור בארץ" היינו עבודת הצדיק – "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ גו"^מ. "דרור" פירושו גם טהור ונקי, לא רק מבחוץ אלא גם מבפנים, וכפירוש הרמב"ן^{מא} ש"מר דרור"^{מב} ו"וקראתם דרור בארץ" הם מאותו ענין – "חפשי מן הזיוף"^{מג}. זהו קשר מובהק בין פורים,

אומר ש"מה לשון דרור כמדירי בי דיירא ומוביל סחורה בכל מדינה" (וראה מלבי"ם עה"פ שמסביר כי לדעת ת"ק מדובר בטול השעבוד מהעבדים בלבד, חרות, ולדעת רבי יהודה הדרור הוא שילוח העבדים להסתובב כצפור דרור ולגור בכל מקום וכו' – מתאים למבואר בפנים ביחס בין חרות לדרור, ודוק).

לה שמות לב, טז.

לו עירובין נד, א.

לז ויקרא רבה ט, ג.

לח שמות יד, ה.

לט פל"א.

מ ישעיה ס, כא.

מא בפירושו על שמות ל, כג.

מב שמות ל, כג.

מג ובפירוש אחר כתב הרמב"ן שם ש"מר דרור" היינו מוסק המופק מחיה הדומה לצבי "ואולי נאמר שהצריך הכתוב להיותו חפשי, לומר שיוקח מן הצבי ההוא בהיותו חפשי מתהלך בין ערוגות הבשמים ומתענג כרצונו, כי כאשר ילכד ויעמוד ברשות אדם לא יעשה מור כי אם מעט ואיננו מבושם". הכל בסוד הכתר (בו כח התענוג, ההתפשטות ללא גבול ולו שייך חוש הריח) המתגלה בסוד היובל, שער הגן של הבינה ("גילוי עתיקא באמא").

לחופש – חרות ודרור^{כח}. פסח נקרא "זמן חרותנו"^{כט}, שנעשינו בני חורין מלהיות עבדים לפרעה. המלה השניה, דרור, משמשת בתורה לחופש של היובל, כאשר כל העבדים משתחררים, כולם חפשיים, אין עוד שעבוד בשום צורה – "וקראתם דרור בארץ"^ל. בתנ"ך^{לא} המלה דרור היא גם כינוי לצפור חפשיה – צפור דרור^{לב}. לפעמים שמים צפור בכלוב, אבל כשהצפור יוצאת מהכלוב היא נעשית דרור. אותיות דר הן גם לשון דירה, מקום לגור בו – הבית שלך. חז"ל אומרים^{לג} ש"דרור לשון חרות" ורבי יהודה מוסיף^{לד} שדרור משמעותו שאדם חפשי ללכת

כח אכן, שתי הבחינות של חרות ודרור רמוזות כבר בתחלת מגלת אסתר, ב"חור כרפס ותכלת... ודר וסחרת" (אסתר א, ו) שבמשתה אחשוורוש (כאשר בקדושה ובשלמות הוא מופיע בליל הסדר, בו אנו מסובין בדרך חרות ודרור). "חור" נדרש בפירוש (דעת רבי יצחק באסתר רבה ב, ח) מלשון בני חורין (בגימטריא פורים, כאשר רק חורין עולה מרדכי) ו"דר" נדרש בפירוש (מגילה יב, א; דעת רבי יוחנן – בגימטריא פורים – באסתר רבה ב, י) מלשון דרור (וכן 'נעוץ סופן בתחלתן', אותיות חר שב"חור", המלה הראשונה, מופיעות שוב במלה האחרונה, "סחרת", ודרשת "שקרא דרור לכל בעלי סחורה", המחברת "דר וסחרת", היא על דרך "כמדירי בי דיירא ומוביל סחורה בכל מדינה"). על פי פשט "דר וסחרת" הן אבנים יקרות (אסתר רבה ב, י ומגילה יב, א). בשמות "דר וסחרת" יש משמעות של עיגול וסיבוב – "דר" נדרש (מגילה שם) "דרי דרי", שורות: שורות סביב, ו"סחרת" לשון סחור-סחור (סוד אור אין סוף הסובב כל עלמין, כמבואר בחסידות בענין "ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר", הנקשר בפירוש במדרש שם ל"דר וסחרת"; סחרת; סחר = מרדכי), וראה באריכות בפירוש הכתב והקבלה (ויקרא כה, י). אכן, דר גם לשון "קרא הדרות מראש" (ישעיה מא, ד), "דור הולך ודור בא" (קהלת א, ד), שבפשטות הוא דימוי של קו ישר, מראש לסוף. נמצא ש"דר" הוא גם לשון יושר וגם לשון עיגולים, סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, ויש לומר שבמלה "דר" בפרט ה"ד היא יושר (ככתיבתה בקוים ישרים כו') וה"ר היא עיגולים (מעוגל, היינו זכר ונקבה של זוג הציור שלהם).

כט נוסח התפלה.

ל ויקרא כה, י. "דרור בארץ" = יחידה (37) במשולש = "ואת הארץ" (סיום הפסוק הראשון בתורה) = "ישמח משה" – משה: משיח (כפי שיתבאר בפנים, משה הוא המוציא אותנו לחרות ומשיח המביא אותנו לדרור).

לא תהלים פד, ד. משלי כו, ב.

לב צפור דרור = אלימלך ב"רצוא ושוב" (וי"פ אלימלך). יש לדרוש צדיק כר"ת צפור דרור יהודי קדוש (קדוש = דרור).

לג ר"ה ט, ב.

לד ת"ק סובר ש"אין דרור אלא לשון חירות" ורבי יהודה

של מושגים הוא בגימטריא שלהם – כשהם משלימים לרובע, המראה על שלמות: **חרות** (614) ועוד **דרור** (410) עולים 1024 – רבוע מושלם. זהו רבוע של 32, שאינו סתם רבוע, אלא גם 2 בחזקת 10.

איפה המספר הזה מופיע בעבודת ה' היום-יומית שלנו? פעמיים ביום, בקריאת שמע, שיש בה בדיוק 1024 אותיות! כתוב בתניא^ט שקריאת שמע עצמה היא יציאת מצרים רוחנית – התאחדות עם ה', שהוא אין

סוף, מעבר לכל המצרים וההגבלות. ראשי התבות של חרות-דרור הם **חד** – שתי האותיות האחרונות של המלה "אחד", המלה העיקרית בקריאת שמע – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{מח}. ב"אחד" של קריאת שמע ה-ד של "אחד" היא ד רבתי, וחז"ל אומרים שהיא מסמלת התפשטות ל-ד רוחות העולם^{מט} (העבודה של 'התפשטות', שמופיעה במי השילוח כנ"ל).

אם ה-ח וה-ד של "אחד" הן חרות ודרור, מהי ה-א? בין 614 (**חרות**) ל-410 (**דרור**) יש ממוצע ובין הממוצע לכל מספר יש 'כנף' (ההפרש בין כל מספר לממוצע). ההפרש בין **חרות** ל-**דרור** הוא **צדיק** (ד' כנ"ל) כאשר ה'כנף' לכל צד היא 102, **אמונה**. ה**צדיק** עצמו, כמו הרבי ר' אלימלך, בעל ההילולא, כולל שתי מדרגות של **אמונה** (בסוד "**צדיק באמונתו יחיה**"^נ) – ה**צדיק** חי עם **ב אמונות**^{נא}), "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"^{נב}. ה**אמונה**, שמתחילה ב-א, היא ה-א של "אחד".

מח דברים ו, ד.

מט ראה ברכות יג, ו בסמ"ק סימן ב (הובא בב"א או"ח סימן סא).

נ חבקוק ב, ד.

נא ראה סוד ה' ליראיו כללי השערים פ"ח.

נב שמות יד, לא.

הדרור נחוץ
כדי להפיץ
אור בעולם,
להפיץ חופש
ושמחה לכולם.
זו השליחות של
כל יהודי, שכדי
לממש אותה עליו
להיות בתנועה
של 'התפשטות'
- דרו, שמעל
ומעבר לחרות

"מרדכי מן התורה – מר דרו, מירא דכיא"^{מד}, ופסח, "מרד דר". והנה, **דר** בגימטריא **צדיק**, כך ש"מרד דר" היינו **מצדיק** בכח, חרות (הבינוני הוא **צדיק** בכח, "כולי האי ואולי"^{מה}) ל**צדיק** בפועל, דרו, וד"ל.

אחד מענפי החסידות החשובים שיצאו מהרבי ר' אלימלך הוא חסידות איז'ביצא. בספר היסוד של איז'ביצא, מי השילוח, מדובר על אדם שמרגיש את עצמו חפשי לגמרי – בתנועה של 'התפשטות'^מ.

מחד, יש לו יראת ה' וקבלת עול מלכות שמים בשלמות, ומאיך הוא מרגיש את עצמו חפשי לעשות כל מה שהוא רוצה, כל מה שבא לו. הדרור נחוץ כדי להפיץ אור בעולם, להפיץ חופש ושמחה לכולם. זו השליחות של כל יהודי, שכדי לממש אותה עליו להיות בתנועה של 'התפשטות' – דרו, שמעל ומעבר לחרות^מ.

אמונה-חרות-דרור

אחד הסימנים של חיבור והתכללות אמתיים

מד חולין קלט, ב.

מה תניא פי"ד.

מו ראה מי השילוח פרשת בראשית עה"פ "ויצמח ה' אלקים"; תולדות עה"פ "ראה ריח בני"; סוף פרשת מצורע. ובכ"מ.

מד את הסדר של אמונה-חרות-דרור בעבודת כל אדם אפשר לראות בתניא פל"ג, שם מוסבר שלעתים חש האדם שיש עליו מניעות מבית ומחוץ לקיום תריג מצוות ואז עליו להתעצם עם האמונה, "כאלו אינה רק מצוה אחת, היא האמונה לבדה". מתוך כך הוא מגיע לשמחה, "כשיהיה לבו שש ושמח באמונתו ביחוד ה' בתכלית השמחה... הרי בכח וחיות נפשו בשמחה רבה זו תתעלה נפשו למעלה מעלה על כל המונעים קיום כל התרי"ג מצוות מבית ומחוץ". השמחה היא "עלמא דחירו" (זהר ח"ב קפ, א), החירות מכל המניעות, ולאחריה ניתן לחזור לקיום כל המצוות מתוך חויה של דרו, כאשר כל המצוות נתפסות כזכויות ואפשרויות שונות למימוש הדירה בתחתונים (שיסודה הוא האמונה, כמבואר שם) – "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר 'הוי' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר'" (מכות פ"ג מט"ז).

שקשור לה' גם יש כח לשדד את המערכות ולחולל נסים. זהו כחו ותפקידו של הצדיק האמתי (שעוד נדבר עליו).

זו התבוננות מיוחדת לקראת ניסן במלה "אחד" – אמונה-חרות-דרור.

חופש האמונה

נחזור: חרות אומרת שאין לי שעבוד, יצאתי מ"בית עבדים"^{נג}, אין שום קליפה זרה ששמה אותי בכלא, אבל עדיין לא הגעתי לארץ המובטחת, לחופש המוחלט לנוע ולגור בכל מקום ולעשות כל מה שלבי חפץ, כל מה שמבטא את הקשר העמוק שלי לה'. החופש להפיץ באופן המקסימלי, "יפוצו מעינותיך חוצה"^{נד}, הוא הדרור. איך האמונה קשורה לחרות ולדרור?

לנשמות ישראל יש אמונה, וגם האמונה צריכה להיות חפשית. אמונה בה' היא אמונה בנסים ואילו עבדות היא כפירה. עבדות פירושה שעבוד לטבע – מחשבה שאין שום דבר חוץ מהטבע. אדם חפשי, יהודי חפשי, הוא מי שחי באמונה בנסים.

הרבה פעמים שואלים מה אומרת אמונה. אפשר להגדיר אמונה כאמונה בה', בורא העולם, אמונה בתורה שה' נתן וכו'. לפי הרמב"ם יש יג עיקרי אמונה^{נה}, אבל כעת אומרים שהפירוש הפשוט של אמונה הוא אמונה בנסים (כפי שמופיע במלחמת עמלק הראשונה – "ויהי ידיו אמונה... ויקרא שמו הוי' נסי"^{נו}). פורים הוא נס, פסח הוא עוד סוג של נס – ועלינו "למסמך גאולה לגאולה", לחבר את שני סוגי הנסים. המכנה המשותף של פורים ופסח הוא אמונה בנסים, נסים המתחוללים בכל רגע של הבריאה. אמונה בנסים היא אמונה בכך שיש אלקים שמעל הטבע שמחולל את הנסים.

שוב, חופש הוא אמונה – אמונה שמשחררת מהעבדות לחוקי הטבע. ה' הוא 'משדד המערכות'^{נד}, הוא מעל הטבע, וליהודי

"ואולך אתכם קוממיות"

כל זה שייך להתבוננות שלנו הערב ב"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", שיש בה שלש קומות של חופש – אמונה-חרות-דרור.

הענין של פורים הוא אמונה איתנה (גילוי "האיתן שבנשמה"^{נז}, התוקף העצמי של הנשמה), עד כדי מסירות נפש על ה' – זו הזכות שהביאה לנס פורים^{נח}, המלחמה התקיפה של ה' בעמלק ב'דור' של חדש אדר. אבל בחדש הבא, שכעת מגיעים אליו, בגאולת ניסן – הענין של המלחמה הוא חרות, פן נוסף של אמונה (היינו שתי קומות האמונה של הצדיק כנ"ל, שתי קומות של אמונה בנסים, וכמו שיתבאר).

האמונה של חדש ניסן באה לידי ביטוי מוחשי ב"חג המצות"^{נט}, על שם המצה שאוכלים בו. המצה נקראת "מיכלא דמהימנותא"^{סא} (מאכל האמונה). אכילת המצה היא התכללות של אמונה בחרות של חדש ניסן – האמונה היא הבסיס של החופש, מהאמונה באים לחרות. הממוצע בין אמונה (102) ל-חרות (614) הוא 358 – בגימטריא משיח. כלומר, אמונה-חרות הן משיח-משיח, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד – שני היבטים של המשיח. אחרי האמונה והחרות בא הדרור המוחלט, החופש להיות בכל מקום שאתה רוצה ולעשות כל מה שאתה רוצה, כצפור דרוו.

כשמצרפים לשלמות של חרות-דרור (1024), 32 ברבוע, כנ"ל) גם אמונה (102) מקבלים 1126. זו שלמות ההתבוננות שלנו – אמונה-חרות-

נח ראה לקו"ת תחלת פרשת ראה; ד"ה "לעולם יהא אדם רך כקנה" תש"ג ובכ"מ. וראה תניא קו"א ד"ה "וצדקה כנחל איתן" (קסא, א) וביאוריו.

נט ראה תו"א צז, א; צט, ב; קכ, ד.

ס שמות כג, טו. ובכ"מ.

סא ראה זהר ח"ב קפג, ב.

נג שם יג, ג. ובכ"מ בתורה.

נד משלי ה, טז.

נה פיה"מ לרמב"ם, סוף הקדמת פרק חלק.

נו שמות יז, יב"טז.

נד עקדת יצחק ש"ג.

הבעל שם טוב דבר על מדרגות גבוהות של דבקות בה', אבל בדורות הבאים היה ברור שלא כל אדם מסוגל להגיע בעצמו לאותה דבקות. ישנן שתי דרכים עיקריות כיצד להוציא לפועל את דרך הבעל שם טוב

ומתחזק מדור לדור, יש על האדם אחריות אישית ל"עבודה בכח עצמו", והוא יכול להיות בינוני. כדי להדריך את האדם בעבודתו, הוא חיבר את ספר התניא וקרא לו "ספר של בינונים". הבינוני, לפי ההגדרות בתניא, הוא אדם מאד גדול – אדם הנקי במאה אחוז במחשבותיו, מעשיו ודיבוריו. אדמו"ר הזקן מסביר^{טד} שלא כל אחד יכול להיות צדיק, אבל כל אחד יכול להיות בינוני – "הלואי בינוני"^{טו}. זו הדרך של אדמו"ר הזקן לשייך את דרך הבעל שם טוב לכולם.

אבל הנועם אלימלך אומר שגם אם אתה לא יכול להיות צדיק – העיקר הוא שתלמד על הצדיק, לחשוב עליו תמיד וכך להתקשר אליו. כך יכול להתגלות גם בך ניצוץ צדיק, וכך – על ידי ההתקשרות לצדיק – תוכל לקבל את כל השפע שהוא ממשיך מלמעלה. הצדיק בעיני עצמו הוא אין מוחלט, הוא חי בשפלות מוחלטת, אבל ה' ברא את העולם עבור הצדיקים ומשפיע דרכם לכל באי עולם (כמו שאמרו חז"ל, "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני כו"^{טז}, "ב-שביל" לשון שביל וצנוה, כפירוש הידוע של מורנו הבעל שם טוב^{טז}). רבי אלימלך אומר^{טז} שלא כל אחד יכול להיות צדיק, אבל ה' ברא את העולם לכתחילה עבור הצדיקים. זהו ההסבר לנועם אלימלך למאמר חז"ל^{טז} שהקב"ה חשב לברוא את

דרור. יש הרבה דברים יפים במספר הזה, ואחד מהם הוא מהפסוקים הכי חשובים של יעודי הגאולה בתורה – "ואולך אתכם קוממיות"^{טז}. "קוממיות" היא עוד מלה נרדפת לחופש מוחלט, וחז"ל^{טז} דורשים אותה כמתארת קומה על גבי קומה – קומה של אמונה על גבי עוד קומה של אמונה (כמו שאמרנו קודם ש-צדיק הוא פעמיים אמונה), קומה של חופש על גבי עוד קומה של חופש (חרות ודרור, כפי שהסברנו באריכות).

ב. השפעת הצדיק

"ספרן של צדיקים" ו"ספרן של בינונים" כעת נתחיל לדבר על בעל הארציית של היום, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן, שה' יביא בזכותו משיח וגאולה תיכף ומיד ממש. רבי אלימלך הוא הדור השלישי מהבעל שם טוב, והוא מלמד אותנו בעיקר מהו צדיק אמתי ואיך מתקשרים לכזה צדיק. כל הברכה וכל השפע יורדים אלינו מלמעלה דרך הערוץ של הצדיק. הצדיק הוא צינור פתוח – הוא עצמו חש כ'אין', ובזכות זאת מסוגל לקבל כל טוב וכל ברכה ולהעביר הכל הלאה. זהו הנושא העיקרי של הנועם אלימלך.

הבעל שם טוב דבר על מדרגות גבוהות של דבקות בה', אבל בדורות הבאים היה ברור שלא כל אדם מסוגל להגיע בעצמו לאותה דבקות. ישנן שתי דרכים עיקריות כיצד להוציא לפועל את דרך הבעל שם טוב:

אדמו"ר הזקן אומר שמעבר להתקשרות לצדיק, מושג שהתחיל אצל הבעל שם טוב עצמו

טד תניא פ"ד.
טו מאמר הרה"צ ר' הלל מפאריטש - בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.
טז ברכות יז, ב.
טז כש"ט (קה"ת) אות ה.
טז נועם אלימלך פקודי ד"ה "ויעש למזבח מכבר" (המבואר גם במדור נועם אלימלך בגליון זה).
טז ראה בראשית רבה יב, טו (הובא בפירושי על בראשית א, א).

סב ויקרא כו, יג.
סג ב"ב עה, א; בראשית רבה יב, ו. ובכ"מ.

בתניא¹¹) תוכל לגלות את ניצוץ הצדיק בתוכך, אבל בכל אופן תוכל לחבר את עצמך לצדיק. כל הספר נועם אלימלך רק מדבר על סוגים שונים של צדיקים, שמות שונים של צדיקים ודרכים שונות להבין את המציאות הפרדוקסלית של צדיק האמת – הצינור שמחבר את כולם לאלקים, ובכל זאת מרגיש שהוא הרחוק ממנו ביותר. לשיטתו, גם אם אתה לא צדיק, עליך להבין מהו צדיק ולחבר את עצמך לצדיק.

הצדיק בסוד האות צ

כעת נלמד עוד ביאור מהספר נועם אלימלך על הצדיק. כמו שאמרנו, כל הספר נועם אלימלך עוסק ברמות שונות של צדיקים. בתורה אחת הוא מסביר את ענין הצדיק דרך התבוננות בצורת האות צדיק. צ היא האות ה'ח'י באלף-בית – הזהר אומר שהצדיק הוא חי ("צדיק חי עלמין"¹²), הוא נשמה חיה, חיה את ה"אחד". צורת האות צ היא שילוב של שתי אותיות – * המחוברת ל-נ כפופה¹³ (זו צורת ה-צ הרגילה, הצדיק של העולם הזה שהוא "צדיק כפוף"¹⁴), אך פ סופית, שהיא * על ן פשוטה, היא הצדיק שלעתיד לבוא, "צדיק פשוט" – המשיח עצמו, שהגאולה שלו רמוזה ב-ץ סופית¹⁵, שנמצא בתנועה של 'התפשטות' ודרור מוחלטים, כנ"ל). חשוב להתבונן בכך – זו הצורה הפנימית של הצדיק.

הנועם אלימלך מסביר¹⁶ שצורת ה-צ, עם ה-נ הכפופה, מבטאת שפלות קיומית, הצדיק כפוף וכנוע. אכן, על שכם ה-נ הכפופה יש את ה-י, המייצגת את המשימה המוטלת על כתפיו של הצדיק, השליחות שלו, היעוד שלו בחיים. הצדיק מצא את היעוד שלו בחיים, לקח משימה

העולם במדת הדין – ה' רוצה שהכל יהיה מושלם, שהנשמה תהיה מושלמת ככל שניתן בעולם הזה. אמנם, הקב"ה ראה שאין העולם מתקיים במדת הדין, לא כל אחד יכול להיות צדיק במאה אחוז, ולכן צרף (והקדים) לה את מדת הרחמים – גם אם לא כל אחד יכול להיות צדיק, כל אחד יכול וחייב להיות בעל תשובה. הבעל שם טוב מלמד שגם הצדיק צריך לעשות תשובה – גם הצדיק, ממקומו המושלם, רואה עצמו כלא-מושלם¹⁷, וכך הוא יכול להתקרב עוד לה' וגם להמשיך שפע לכל ישראל. זהו סוד מדת הרחמים של הקב"ה.

הסברנו כעת ששני דורות אחרי הבעל שם טוב היו כמה דרכים ללמד את תורת הבעל שם טוב לעוד ועוד יהודים – להסביר איך יהודי פשוט יכול להתחבר לתורת הבעל שם טוב, כך שתגיע למאות, אלפי ומליוני יהודים. יש את "ספרן של בינונים", ספר התניא, ויש גם "ספרן של צדיקים", כפי שמכנים את הספר נועם אלימלך¹⁸. גם בספר התניא כתוב שצריך להתחבר לצדיקים¹⁹, זו הדרך לקבל מהפנים של הקדושה (ומי שאינו קשור לצדיק מקבל ממנו בבחינת אחר), אבל עיקר עבודת ה' לפי התניא הוא העבודה המאומצת של כל אחד מאתנו להיות בינוני, עבודה בכח עצמו. לאידך, גם הנועם אלימלך אומר שצריך לעבוד קשה, כדי ש"כולי האי ואולי" (לשון אדמו"ר הזקן

הנועם אלימלך

אומר שגם אם אתה לא יכול להיות צדיק – העיקר הוא שתלמד על הצדיק, לחשוב עליו תמיד וכך להתקשר אליו

עג פי"ד.

עד זהר ח"א ד, ב; רנב, ב; ח"ג רכח, ב ובכ"מ.

עה זהר ח"א ב, א; ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

עו שבת קד, א.

עז במדבר רבה יח, כא; תנחומא קרח יב; פרקי דרבי אליעזר פ"ח.

עח נועם אלימלך בא ד"ה "בא אל פרעה".

ע וראה גם ימות עולם (אמשינוב) מערכת הרבי אלימלך שתכלית המכוון היא צדיק שחושב שהוא רשע ונמצא כל ימיו בתשובה (וביאור הווארט בשיעור כ"ב אדר ס"ד).

עא בשם אדה"ז (כך נמסר מהרה"ח ר' ישראל סופר; רזנצווג בשם הרה"ח ר' שמואל, מתלמידי אדמו"ר הצ"צ).

עב פ"ב.

זהו לימוד מאד יפה של רבי אלימלך ביחס לצורת האות **צ**, אומר מה הצדיק יכול וצריך להיות – צינור לשפע האלקי.

ג. נסים וטבע בארבעת העולמות

אמונה בטבע לאמונה בנסים

נמשיך עם מה שהסברנו קודם – ההבנה הבסיסית והחשובה שראשית ביטוי האמונה היא אמונה בנסים. אמונה בנסים עושה את האדם חפשי מהעבדות לחוקי הטבע. אחד היסודות החשובים אצל הרבי ר' אלימלך^פ הוא שהאדם נברא כדי לשבור את הטבע. ממילא, כל נשמה יהודית מיועדת לחולל נסים היוצאים מגדר הטבע.

גם הטבע הוא משהו שה' ברא – הוא לא שטני, הוא לא רע. אם ה' ברא את הטבע – הוא חייב להיות טוב. התורה מתחילה "בראשית ברא אלהים" – בשם אלהים ששואה בגימטריא **הטבע**^פ. יש משהו אלקי בטבע.

אם כן, למה אנחנו אומרים שצריך לשבור את הטבע וחופש הוא החופש מהטבע? השטניות של הטבע היא שמישהו לא מאמין בנסים – שמאמין שיש רק טבע. זה רע, זו השקפת עמלק על הטבע – לא להאמין בטבע כחושף נסים. להיות יהודי פירושו להאמין בנסים, שאין שום הגבלה לנסים. לא כל האינס-יהודים הם עמלק – יש אינס-יהודים שאינם עמלק, שגם מאמינים באופן מסוים בה' והם יכולים להאמין בנסים. אם אתה מאמין בנסים – אתה מתפלל. האמונה בנסים היא סבה להתפלל לבורא שיעשה נס. אבל יש משהו מיוחד באופן בו יהודים מאמינים בנסים – אנחנו מאמינים באין סוף, שהנס הוא בלתי-מוגבל. אינו-יהודי מאמין בכח מוגבל של נס. האמונה בנס מניעה אותו להתקרב

אלקית על כתפיו, בסוד האמור במשיח "ותהי המשרה על שכמו"^ט. ה"י היא לא רק משימה, אלא כל הברכות שיורדות בזכות הצדיק לעולם, לכל הנשמות שקשורות אליו – קשורות לעץ החיים. הצדיק הוא עץ החיים, העץ החי.

מנקודת החיבור של ה"י ל-נ יש ראש קטן של ה-נ שנמצא לשמאל ה"י. הראש הקטן הזה אומר שכל המודעות של הצדיק היא רק אחדות ה' מתוך בטול עצמי מוחלט. בראש של הצדיק הוא רק חושב על אחדות ה' ועל הביטוי של אחדות ה' באחדות ישראל ובאחדות של כל היקום, הכל אחד. לכל מקום שהוא הולך – הוא הולך לאחדות, הולך להביא אחדות. הוא חושב על הסוד של "אחד" – הסוד של אמונה-חרות-דרוה, שדברנו עליו.

מתחת לחיבור ה"י ל-נ נמצא החלק הגדול של ה-נ – ל-נ רגילה יש בסיס רחב. הצדיק הוא הערוץ להוריד למטה ריבוי ברכות בכל הענינים – בני, חיי, מזוני (פרנסה רוחנית וגשמית). הכל נמצא באחריות הצדיק. הוא עצמו לא צריך שום דבר מכל זה ("... וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת"), לא מחפש לעצמו שום דבר, אבל יש לו אהבת ישראל סוף. אחד בגימטריא **אהבה** – יש לו אהבת ישראל והוא מוריד למטה את כל הברכות הרחבות, יודע שזה מה שעם ישראל רוצה וצריך. הבסיס הרחב של ה-נ הוא ברכות רחבות בכל ההיבטים האפשריים, "בני חיי ומזוני ריחי – וכולהו ריחי", שהכל יהיה גדול ורחב.

שוב, הוא מסביר שצורת ה-צ מורכבת משלשה חלקים שונים: ה-צ עצמה היא החיבור דרכה יורד אור ה' לעולם. אור ה' הוא ה"י. הראש של ה-נ הוא המחשבה של הצדיק – הוא חושב רק על אחדות, הולך לקראת אחדות. כשהנקודה הזו יורדת למטה, ה-נ מתרחבת, היא המודעות שלו שעליו לדאוג לעולם, לעם ישראל, ולהמשיך את כל הברכות האפשריות בכל צורה והיבט.

פ צעטיל קטן אות טד (ועיי"ש גם אות א).

פא פרדס רמונים ש"ב, פ"ב; תניא, שער היחוד והאמונה רפ"ו.

פורים. קוראים לכך נס המלוּבש בדרכי הטבע. שם ה' לא מופיע אפילו פעם אחת במגילה, אבל ה' שם מההתחלה ועד הסוף – צריך רק מעט רגישות לנס כדי לחוש בנוכחות ה' מהתחלה עד הסוף בכל סיפורי המגילה. הכל מונחה על ידי הבורא, ה' אלקי ישראל שמנהיג אותנו ושומר עלינו וגואל אותנו בגאולת פורים.

הנסים של פסח נקראים נס גלוי – עשר המכות, קריעת ים סוף. הטבע נשבר וה' מופיע באופן גלוי. במיוחד בקריעת ים סוף, כתוב²⁹ שהאצילות התגלתה – הטבע 'נקרע', עשה מקום, וה' הופיע. זהו נס גלוי – אצילות. אבל כשהנס מופיע בתוך הטבע, נס פורים, זהו סוד עולם הבריאה. לכן כתוב בקבלה³⁰ שאסתר היא הכתה, עתיק, הדרגה הגבוהה ביותר של עולם הבריאה. גם מרדכי הוא הארת אור מאצילות שמאיר בבריאה – זהו הנס של פורים. זו מדרגה אחת של טבע.

המדרגה של הטבע בעולם היצירה היא הופעה של הטבע עצמו, אבל ברור שהטבע עצמו הוא נס³¹ – זו האמת של הטבע. כאן אין הכוונה שיש מנהל להתרחשויות, לסרט שמתחולל מול עינינו, וזהו ה', נס בלבושים של טבע, אלא שאני מכיר שהטבע עצמו הוא נס. ה' בורא את העולם מחדש בכל רגע יש מאין ואפס המוחלט. זו עוד הופעה – הטבע הוא טבע, אבל הטבע עצמו הוא נס מתמשך. זו המדרגה של עולם היצירה.

אז מגיעה המדרגה הסופית של הירידה.

ליהדות – זה ענין עמוק, ששייך למה שאנחנו קוראים המהפכה הרביעית³². אם כן, יש את כל הספקטרום, מאי-אמונה בנסים, רק בטבע, עד לאמונה בלתי מוגבלת בנסים – האמונה של נשמה יהודית. יש את כל הספקטרום באמצע – סוגים שונים של אמונה לא-יהודית בנסים. זו אמונה בנסים, אבל לא אמונה בלתי-מוגבלת כמו שיש בנשמות ישראל. להתגייר היינו לגלות את האמונה הבלתי מוגבלת בנסים – עד למדרגת האמונה של הדרור המוחלט.

נס וטבע בארבעה עולמות

יש ארבע רמות של הבריאה, ארבעה עולמות. אמונה טהורה, אמונה בלתי מוגבלת, אמונה בנסים לא מוגבלים – שייכת לעולם האצילות, עולם שכולו מודעות אלקית. אבל יש שלשה עולמות תחתונים, נבראים, בעלי מודעות עצמית נפרדת – שהיא שרש החטא. בעולם האצילות אין מודעות עצמית נפרדת, שם יש צדיק מוחלט, "צדיק גמור". בשלשת העולמות התחתונים יש רמות שונות של מודעות, של תפיסת הטבע והיחס בין הטבע לבין העל-טבעי, האמונה בנסים. כל שלשת העולמות הנבראים הם שלש רמות של טבע – הכל טבע. יש לנו רמה אחת של נס טהור, עולם האצילות, ושלשת העולמות התחתונים הם טבע.

מה ההבדל בין שלש הרמות של הטבע? ברמה אחת, אמנם יש טבע, חוקי הטבע, הטבע הוא כמו לבוש לנס – הוא פתוח לכך שהנס יופיע ויזרח בתוך הטבע. קורה איזה תרחיש ולגמרי ברור שאפילו שהכל אפשרי בטבע – מה שקורה מאחורי המאורעות הוא נס שבא ישירות מה'. איפה מדרגה זו מופיעה בתורה? זהו הנס של פורים. זו מלחמת ה' בעמלק בדור של אדר, החדש האחרון של השנה, גאולת

פג סידור עם דא"ח שער חג המצות רפט, ד ואילך. ובארוכה בהמשך "החרים" תרל"א.
פד מא"א מערכת אלף אות קמד; תו"א מגילת אסתר צב, א.

פה בניסן יש גם מצב הפוך, בו הנס הופך להיות הטבע היהודי הקבוע, ההולך וגובר מיום ליום (על דרך עבודת התשובה התמידית עליה לימד הרס"ג), וכפי שמסביר הרבי בכ"ד בסוד החידוש של ה"נס גדול" של שבת הגדול (ראה שערי מועדים פסח שער שבת הגדול). זו עלית העולמות, כאשר בכל פעם שעולים לעולם גבוה יותר – מה שהיה קודם נס הופך לטבע (על דרך המשכת המקיפים בפנימי וכו').

פב וראה נועם אלימלך יתרו ד"ה "וישמע יתרו" כי התקרבות יתרו היתה דווקא בשל הנסים שהתחוללו באתערותא דלתתא של ישראל (וראה גם בהעלותך ד"ה "ויאמר משה לחובב").

הטבע.

רק המדרגה התחתונה היא "עולם כמנהגו נוהג", כמו פילוסופיה גויית שהעולם עצמו הוא קדמון וכל דבר ממשיך באופן טבעי בדרך של סבה ומסובב.

נמצא שיש כאן ד מדרגות כנגד אבי"ע, שכנגד ד אותיות שם הוי' ב"ה – הוי', שדי, אלהים, עולם – העולים בגימטריא כב פעמים הוי', הכל הוי', ודוק.

והתבוננות תואמת נוספת בארבעת העולמות: הגילוי של הנס המוחלט, בעולם האצילות, הוא גילוי של אנכי – "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם"^{צג} בנס פסח (ועד לשלמות יציאת מצרים בגילוי "אנכי הוי' אלהיך"^{צד} במתן תורה). עולם הבריאה, בו מתחולל נס פורים, הוא עולם הכסא (ו"אין השם שלם [באצילות] ואין הכסא שלם [בבריאה] עד שימחה זרעו של עמלק"^{צה}). עיקר החידוש כאן הוא שעולם היצירה הוא טבע, כאשר הטבע היהודי הוא לחוות את ההתהוות התמידית יש מאין, כפי שאומרים בברכת "וצר" – "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". אך בעולם העשיה, "אף עשיתיו", העולם הוא לשון העלם – "אף הפסיק"^{צו} את גילוי האלקות. ולסיכום:

אצילות נס בלתי-מוגבל	הוי'	אנכי
בריאה נס המלוּבש בטבע	שדי	כסא
יצירה התהוות מתמדת	אלהים	טבע
עשיה טבע מוחלט	עולם	"אף [עשיתיו]"

עליה בעולמות

עבודת ה' שלנו, שגם היא לימוד בסיסי מהבעל שם טוב^{צז}, היא לעלות בהתבוננות

יש פרסה בין יצירה לעשיה, "אף עשיתיו"^{פז}, הבדל בין העולם השני לעולם הכי נמוך, עולם העשיה. בעולם העשיה "עולם כמנהגו נוהג" – הכל מתנהג כמנהגו, אין שום גילוי של הבריאה המתחדשת בכל רגע. שם יש חוקים מתים של הטבע, שיכולים להראות גם אכזריים – "אף עשיתיו". עולם העשיה נפרד מהעולמות שמעליו.

עשינו כעת התבוננות בסיסית במדרגה אחת של נס ושלוש מדרגות של טבע, בהקבלה לארבעת העולמות.

רמזים ושמות בארבעת העולמות

כמובן, אפשר גם להגדיר את החלוקה באופן אחר, כאשר רק עולם העשיה הוא טבע גמור, המטביע את האלקות, בעוד בשלשת העולמות שמעליו יש גילוי אלקי-נסי ברמות שונות. הגילוי בכל אחד מהעולמות הללו הוא משם אחר: ביציאת מצרים נאמר "ושמי הוי' לא נודעתיה להם"^{פח}, היינו שם הוי' ב"ה שמעל לטבע לגמרי, נסים גלויים הנראים לעין בשר, כמו שמבאר הרמב"ם^{פח}.

הנס המלוּבש בדרכי הטבע, כמו נס פורים, הוא סוד השם הקדוש שדי ("שאמר לעולמו די"^{פט}, שהעולם, לשון העלם והסתר אלקות, לא יסתיר-יעלים על הנס, אלא שתורגש ההכוונה והישועה האלקית שבכל המתרחש), "נשמת ש" די תבינם"^{צא} ("אמא עילאה מקננא בכורסיא"^{צא} היינו עולם הבריאה שבו מאיר השם אל שדי, כנודע^{צב}).

התהוות העולם המתמדת של ה' שייכת לשם אלהים, "בראשית ברא אלהים", ששונה

פז ישעיה מג, ז.

פז שמות, י, ג.

פח בפירושו עה"פ.

פט חגיגה יב, א; זחר ח"ג רנא, ב.

צ איוב לב, ח.

צא תקו"ז (כג, א).

צב מבו"ש ש"ג ח"ב פט"ו; שער המצות פרשת עקב;

פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א. ובכ"מ.

צג נוסח הגדה של פסח.

צד שמות כ, ב; דברים ה, י.

צה ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י עה"פ). ובכ"מ.

צו ראה לקו"ת תחלת פרשת בלק.

צז ראה כש"ט (קה"ת) קצט, רטז, רצב. צוואת ריב"ש

(כש"ט) קלה"ז ובכ"ד.

הוא הגיע ל־ד רבתי של "אחד", הגדולה פי ארבע מ־ד רגילה, כפי שאומר הארזי"ל^{קב}. זו הכוונה של הצדיק האמתי – שהוא עף לכל מקום שהוא רוצה, כפי שמתארים חז"ל את מציאות הנשמות בעולם הבא^{קג}.

סיכום

אם כן, יש לנו הרבה תוכן להתבונן ולהעמיק בו: סוד המלה "אחד" – אמונה־חרות־דרור – עם ההסבר שדרור הוא הדור של פסח. אנחנו כעת עוברים מדור לדור. עמלק מנסה למנוע מאתנו לסיים את היציאה שלנו ממצרים (שנמשכת עד לחג השבועות), "אשר קרך בדרך"^{קד}, רוצה שנשאר עבדים. הנצחון שהיה עליו בפורים הוא חשוב, אבל עדיין יש עמלק – הוא מנסה לגרום שלא נוכל לעוף חפשי. הוא לא מניח לנו לדבר על האמונה המוחלטת בה' והנסים הבלתי מוגבלים. זהו הסוד של המשיח – נס בלתי מוגבל, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"^{קה}, "נפלאות" גם ביחס לנפלאות של יציאת מצרים, כמבואר בדא"ח^{קו}! הכל בזכות מסירות הנפש של פורים, הדור של אדו, שהוא המדרגה הגבוהה של הטבע – שרואים את הנס בתוך לבושי הטבע עצמם. אז מגיעים לנס של יציאת מצרים, הנס המוחלט, היינו "ואולך אתכם קוממיות", קומה על גבי קומה של נס, של אמונה בנסים.

שנוכח למסמך גאולה לגאולה, לחבר את הדור של פורים לדור של פסח, ושה' יצח במאה

שלנו בעולמות. צריך לעלות מעשיה ליצירה, קודם כל להיות מודעים לבריאה המתמדת של הטבע, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"^{קז}.

המדרגה הבאה היא להתבונן בהיסטוריה שלנו, ולא רק בהיסטוריה – כל יום הוא דף בספר ההיסטוריה, כל דף הוא סיפור, כל סיפור הוא סרט. כאן יש במאי ויש משמעות לסרט. לבריאה המתמדת אין עדיין משמעות, אין מטרה, אבל לסיפור, כמו הסיפור של פורים, נס המלוּבש בדרכי הטבע, יש מטרה. זו המדרגה של עולם הבריאה – נס המלוּבש בדרכי הטבע.

אז מגיעים לנס המוחלט, נס שהוא דרור מוחלט – עולם האצילות הוא כמו ציפור דרוו, שעפה חפשי, ללא גבולות. המלה נס היא גם במשמעות של עליה והתרוממות. תעופה חפשית היא שאין הגבלות, השמים פתוחים ואפשר לטוס לאיפה שאתה רוצה – מישראל

לארה"ב וחזרו. הטיסה במטוס איננה נס – הנס הוא טיסה (בתודעה) מעולם לעולם. כך כתוב בנועם אלימלך^{קח}, שהצדיק האמתי כל הזמן טס – הוא טס מעולם לעולם. הוא באמת שם, כפי שלימד אותנו הבעל שם טוב "במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא ממש"^{קט}. הצדיק האמתי עולה בעולמות, וכשהוא חושב על אצילות – הוא באמת שם. אפילו כשחושב מעל אצילות – הוא טס לאיפה שהוא רוצה, הוא צפור דרוו^{קא}.

צח ברכת "יוצר אור".

צט ראה נועם אלימלך משפטים ד"ה "כי תקנה עבד עברי" וליקוטי שושנה ד"ה "וזרחה לכם" (ובכ"ד).

ק כש"ט (קה"ת) אותיות רח, רל, רפג.

קא דרור במילוי המילוי: דלת למד תו ריש יוד שין וו ריש

יוד שין = 2718, ערכה של כל ברכת כהנים, כנודע – רמז לכח הצדיק להמשיך מעצמות א"ס ב"ה ברכה הנמשכת באופן של "עד מהרה ירוץ דברו" (תהלים קמז, טו), כמבואר ביחס לברכת כהנים (לקו"ת קרח נה, ד).

קב משנת חסידי מסכת תיקון תפילין פ"ו מ"ד.

קג סנהדריןצב, ב.

קד דברים כה, יח.

קה מיכה ז, טו.

קו ראה זרה ופע"ח הנסמן באוה"ת נ"ך על מיכה ז, טו; יהל אור על תהלים פ"מ ע' קנד; לקו"ש חכ"ה שיחת י"ט כסלו אות ה.

עדיין יש עמלק –
הוא מנסה לגרום
שלא נוכל לעוף
חפשי. הוא לא
מניח לנו לדבר
על האמונה
המוחלטת בה'
והנסים הבלתי
מוגבלים

סוד האות צ בנועם אלימלך) "למטה מטה עד אין תכלית", שיהיה "טוב הנראה והנגלה", כפי שלימד הרבי, לכל ישראל ולכל העולם כולו, ושזנכה לראות משיח נאו, תיכף ומיד ממש. שיהיה המשך של פורים שמח ושל פסח כשר ושמה.

אחוזים את עמלק (עמלק בגימטריא ספק^{קז}) – אז נזכה למהפכה של משיח, שהוא עצמו צפור דרו, צפור בלתי מוגבלת, שיכולה להגיע "למעלה מעלה עד אין קץ" ולהוריד את אור ה' (כמשמעות קז הוספות לכש"ט קה"ת, הוצאה שלישית) אות קיח.

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ מלחמת עמלק נמשכת בכל דור, עד לנצחון הסופי על ידי המשיח.
- ◆ עמלק (כמו היצר הרע) פושט צורה ולובש צורה בכל דור – ויש לזהות אותו ולהלחם בו.
- ◆ המעבר מסיום השנה (אדר-פורים) לתחלת השנה (ניסן-פסח) הוא מעבר של דור.
- ◆ הדר של אדר הוא לשון בריאות ותוקף ("ממות לחיים") והדר של ניסן הוא לשון דרור ("מעבדות לחירות").
- ◆ חרות היא חופש משעבוד ודרור הוא חופש ליעוד.
- ◆ חרות היא עבודת הבינוני (הבורח משעבוד חיצוני) ודרור הוא עבודת הצדיק (החף מכל זיוף פנימי).
- ◆ כדי שהאדם יוכל לממש את שליחותו-יעודו עליו להיות בתנועה של 'התפשטות' – "דרור בארץ".
- ◆ ראשית החופש היא האמונה בנסים – אמונה המשחררת משעבוד לחוקי הטבע.
- ◆ אמונה-חרות-דרור עולה "ואולך אתכם קוממיות".
- ◆ אדמו"ר הזקן מתאים את דרך הבעל שם טוב לכולם ב"ספר של בינונים", דרישת "עבודה בכח עצמו" האפשרית לכולם, ורבי אלימלך מתאים אותה לכולם ב"ספר של צדיקים", לימוד על הצדיק והתקשרות אליו גם למי שלא יכול להיות צדיק בעצמו.
- ◆ צורתו הפנימית של הצדיק היא צורת האות צ – י אלקית על נ כפופה, שראשה העליון בטול עצמי לאלקות ובסיסה הרחב המשכת שפע ברכות לעולם.
- ◆ כל יהודי צריך לשבור את הטבע ויכול לחולל נסים
- ◆ יהודי מאמין בנסים בלתי-מוגבלים ועמלק גורס שישנו רק טבע.
- ◆ אמונה בנסים מעוררת לתפלה.
- ◆ נסים המלוכשים בטבע חושפים את יד ה' ואת מטרותיו בהיסטוריה של הבריאה.
- ◆ הטבע היהודי הוא ראית הנס עצמו כטבע – התהוות תמידית מאין ליש.
- ◆ הצדיק – "ועמך כלם צדיקים" – מעופף בעולמות בכח מחשבתו.
- ◆ עמלק מנסה למנוע מאתנו את חופש הדיבור על האמונה המוחלטת בה' ובנסים בלתי-מוגבלים.
- ◆ בזכות ראית הנסים שבטבע מגיעים לנסים גלויים שמעל הטבע.

שיעור

התוועדות ליל פורים (ח"ב)

'עד דלא ידע'

קיצור מהלך השיעור

בחלק נוסף של התוועדות ליל פורים אנחנו לומדים על הידיעה החיובית של "עד דלא ידע". פרק א מסביר על הידיעה שלנו, "עם קשה ערף", כיצד לומר "לא!" לעמלק – ובכך להתחיל את הנצחון עליו. פרק ב מסביר ש"לא ידע" היינו ידיעת השלילה, הידיעה היחידה האפשרית כלפי ה' לפי הרמב"ם. אכן, בסוד "לא כן עבדי משה", כל "לא" הופך ל"כן" ומידיעת השלילה אנו מתקדמים לידיעת החיוב, 'כן ידע'. וכך, בפורים עצמו, בו נאמר "ולא יעבור", מתקיים 'וכן יעבור' (בסוד "יועבר מרדכי" בכל שנה ובגילוי בפורים משולש) – ואנו מקבלים כח לעבור להמשיך את הארת הפורים גם בימים שלאחריו (עד שזוכים "למסמך גאולה לגאולה").

א. "עם קשה ערף" לדעת לומר לא

הוא להנחם^ג. מתי "נצח ישראל" הוא "לא אדם"? גדר אדם הוא דעת, אבל בפורים אנחנו "לא אדם" – "עד דלא ידע"^ד, צריך להתעלות לדרגת "נצח ישראל" ש"לא אדם הוא להנחם", שלא משנה את דעתו, למעלה מטעם ודעת. הגם שיש טעם כן להנחם, כלומר להתחרט, לשנות את הדעה – הוא 'עצמי' והוא עקשן. כמו שנסביר, אנחנו "עם קשה ערף"^ה למעליותא – לכן "וסלחת", כי הוא עקשן. ככה! בעקשנות מגיעים לשם הקדוש ככה, השם המיוחד של

בכתבי האריז"ל יש דיון האם פורים שייך לספירת הנצח (וחנוכה לספירת ההוד) או לספירת ההוד (וחנוכה לספירת הנצח)^א, אך בפשט פורים שייך לנצח^ב – הנצחון על עמלק, שבקשר אליו אמר שמואל הנביא "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. התוועדות ליל פורים דפרזים (ח"ב) תשפ"א – התוועדות מקוונת.

א ראה פע"ח שער מקראי קדש פ"ד; שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ו; שער חה"ש פ"א (וראה שם גם אפשרות שחנוכה הוד ופורים יסוד).

ב כפי שהוסבר בחלק הראשון של התוועדות – נדפס בגליון הקודם.

ג שמואל"א טו, כט.

ד מגילה ז, ב.

ה שמות לב, ט, ובכ"מ.

למי צריך לומר 'לא'? לעמלק. ככה מתחילים לנצח אותנו. כל מה שאתה מציע - 'לא!' חוץ מספקות, יש עוד הרבה דברים שעמלק מציע בעולם הזה, וליהודי יש כח לומר לו 'לא!'

ה־58 יש 6 ו־6 שהם כתיב וקרי,
תופעה ידועה במגלה – שש
פעמים כתוב "יהודיים" וקוראים
"יהודים". מביא הרבי הקודם
בשם הבעל שם טוב ש"יהודיים"
עם שתי יודין בא להגיש את
תקיפות הבטול, מסירות הנפש
של היהודים בחג פורים.

הוא לא מסביר זאת יותר
מדי, רק אומר שזהו עיקר הביטוי
של מסירות הנפש שלנו, שהיא
בעצם תקיפות הבטול. הוא לא
כותב את המלים האלה, אבל
אפשר להסביר את דבריו, ש־י
אחת היא בטול – חכמה היא בטול – אבל
הכפלת ה־י, "כפלים לתושיה", היא גילוי
והבלטה שהבטול של היהודי בתוקף. "ותכתב
אסתר... את כל תקף"^א (ב־ת רבתי, על שם
התוקף). תוקף המגלה, תוקף הנס^ב, הוא בגלל
תוקף הבטול של היהודים – שבא לידי ביטוי
בשש הפעמים שכתוב "היהודיים" עם שתי
יודין.

למה רומזות שש ההופעות? בתורה חוזר
שש פעמים הביטוי "עם קשה ערף"^ג. פעם
אחת, שקראנו היום בתענית, "עם קשה ערף
הוא וסלחת" – מקור הסליחה, מגיע עד
לכתה, עד לרדל"א. 'לא! למה? ככה!' – זהו
עם קשה ערף של הקדושה. זו המדה של מרדכי
היהודי, שכופר בעבודה זרה^ד – ש"לא יכרע

הבעל שם טוב! למה? ככה!
אחד הפירושים של "עד דלא
ידע" הוא "עד דלא – ידע".
כלומר, שצריך לדעת ("ידע")
לומר "לא!". למי צריך לומר
'לא'? לעמלק. ככה מתחילים
לנצח אותנו. כל מה שאתה
מציע – 'לא!'. חוץ מספקות,
יש עוד הרבה דברים שעמלק
מציע בעולם הזה, וליהודי יש
כח לומר לו 'לא!'. כמו שנסביר,
ליהודי יש גם כח של 'כן', "לא
כן עבדי משה", אבל עוד לפני
ה"כן" יהודי צריך לדעת לומר
"לא" ("דלא ידע").

הוא ישאל 'למה?' – התשובה היא **ככה!**,
ר"ת "כתר כל הכתרים". תמיד אנחנו אומרים^ה
שההמלים־המושגים למה־ככה הולכים יחד,
וכעת הוספנו את המלה לא. לא־למה־ככה ר"ת
כלל למפרע – זהו כלל גדול בתורה: 'לא! למה?
ככה!'. תעשו חשבון כמה זה... בכל אופן, זהו כלל
גדול אצל יהודים, אותו אנחנו מקבלים דווקא
היום, בחג הפורים. כדי לנצח את עמלק, האויב
המושבע שלנו, עלינו לומר לו 'לא' בפנים –
ככה מתחילים לנצח אותו.

"היהודיים" – "עם קשה ערף"

נוסיף ווארט מאד חשוב, מהבעל שם טוב,
ויש עליו שיחה של הרבי הקודם^ו:

הריכוז הכי גדול של המלה יהודי הוא במגלת
אסתר. אם סופרים כמה פעמים יש, כולל הכתיב
והקרי, הכל בדיוק **חן** פעמים (**חן** הוא **מורכי**
במספר סדורי וגם **אסתר** **במספר סדורי**). **מבין**

ו כש"ט אות קסג. ראה סוד ה' ליראיו שער "טעם
הבריאה" אות ב (וביאורו בחסדי דוד הנאמנים ח"א עמ'
61); שער "תורת היו" אות יא. ובכ"מ.

ז במדבר יב. ז.

ח ראה גם שיעור ה' תמוז ע"ג, ובכ"ד.

ט פורים ה'תש"ה ס"א (סה"ש ה'תש"ה עמ' 71).

^א איוב יא, ו.

יא אסתר ט, כט. "כל תקף" = 630 (בחלוקת "שלם וחציו"
בין הר"ת, 420, והשאר, 210) = יהודי (35) במשולש = יהודי
פעמים חי. "ותכתב אסתר... את כל תקף" = יהודי פעמים
עב (ד"פ חי), סוד שם עב, ה"איתן שבנשמה". נמצא
שהערך הממוצע של שלש התבות "ותכתב אסתר את"
הוא "כל תקף"!

יב ראה מגילה יט, א.

יג שמות לב, ט. שם לג, ג. שם פסוק ד. שם לד, ט. דברים

ט, ו. שם פסוק יג.

יד מגילה יג, א.

היא "זרעו" – "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דורש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו"³⁰. בפרשת שבוע כתוב כמה פעמים זכרון – יש **זכרן**, בגימטריא **זרע** ויש **זכרון**, בגימטריא "זרעו". המלה האחרונה של המגלה, "זרעו", והמלה הראשונה "ויהי", עולות יחד **מרדכי היהודי**, שם **שדי**, סימן כל המגילה. לענייננו, "זרעו" היינו הזכרון שלו – זרעא חייה וקיימא. מכאן אפשר להבין שפגם הברית הוא איבוד הזכרון – איבוד עצמי לדעת, ודעת היא הזכרון. שוב, כתוב שזכרון הוא עצם הטוב, עיקר הטוב, ושכחה היא עצם הרע. יש שתי בחינות, שתי קליפות של שכחה, של רע – פרעה ועמלק. שוב, זהו ווארט של הבעל שם טוב – נושא שלם בפני עצמו.

הזכירה שהיא ממש חיוב דאורייתא³¹, לשמוע פעם בשנה מתוך ספר תורה, היא "זכור את עשה לך עמלק וגו' לא תשכח"³². הזכירה הראשונה בשש זכירות היא זכירת יציאת מצרים, שגם היא מצוה דאורייתא, כליל הסדר ובכל השנה³³, אך עיקר ה"זכור" הוא זכירת עמלק שיש לשמוע מספר תורה (שתי המצוות הן בסוד "מסמך גאולה לגאולה"³⁴). תעשו עבודת בית: בשש זכירות יש **טוב** מלים של זכרון ואי-שכחה: "תזכר"³⁵; "רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח"³⁶, בזכרון מעמד הר סיני לא כתובה המלה זכור בכלל, פלא; "זכור... לא תשכח" בעמלק; בחטא העגל "זכר אל תשכח"³⁷; "זכור"³⁸ במרים; ו"זכור"³⁹ בשבת – 17 מילים, והגימטריא של הכל יוצאת **טוב** פעמים **משה**

ולא ישתחוה"⁴⁰, "ולא קם ולא זע"⁴¹. הוא אומר 'לא!' בפנים לעבודה זרה, לעמלק, שיושב על העורף ורוצה למלוך אותנו. פרעה רוצה לינוק מהחיות, וכך להפסיק את זרימת החיות מהמח ללב, ועמלק רוצה יותר מזה – למלוך אותנו, להפריד לחלוטין בין המח והלב⁴². צריך לעמוד בתוקף הבטול נגדם. שוב, יש שש פעמים בתורה "עם קשה ערף" – "עם קשה" נוטריקון **עקש**, צריך להיות עקשן, עקש של הקדושה – כנגד שש פעמים התופעה של "יהודיים" בשתי יודין.

שש זכירות

יש, כמובן, הרבה ששיות בתורה – אבל מה שמתקשר מאד לענייננו, חוץ מ"עם קשה ערף" הוא שש זכירות שאומרים אחרי התפלה. כתוב בקבלה, מובא מהבעל שם טוב⁴³, ששתי הקליפות של פרעה ועמלק הן בחינות של שכחה. עיקר הרע בעולם הוא שכחה – "ורם [עמלק] לבבך ושכחת"⁴⁴ – ועיקר הטוב הוא הזכרון. המלה האחרונה במגלה

פרעה רוצה לינוק מהחיות, וכך להפסיק את זרימת החיות מהמח ללב, ועמלק רוצה יותר מזה – למלוך אותנו, להפריד לחלוטין בין המח והלב

טו אסתר ג, ב.

טז שם ה, ט. ב. לא יכרע ולא ישתחוה" "ולא קם ולא זע" יש ד"פ "לא": "לא יכרע" כנגד ההוד (כריעה ברגלים וכניעה בהוד); "ולא ישתחוה" כנגד הכתר (בו יש בטול במציאות ממש, "משתחיים רוחים", בפישוט ידים ורגלים; "ולא קם" כנגד היסוד (בו קימת הברית); "ולא זע" במלכות (שעיניה יראה תתאה, התפעלות תזוזה חיצונית מדין המלכות). ההוד עולה עד לכתר, למעלה מטעם ודעת, ושוב יורד ליסוד ולמלכות.

יז כפי שנתבאר באורך בח"א של ההתוועדות – נדפס בגליון הקודם – ושי"ב.

יח ראה בעש"ט עה"ת עקב ח; נתיב מצותיך נתיב אמונה שביל ג אות כ (הובא במקור מים חיים לך לך מב); תשואות חן יתרו ד"ה "איתא בתוס" (הובא בכש"ט השלם פרשת זכור וראה הנסמן שם הערה יב).

יט דברים ח, יד.

כ אסתר י, ג.

כא שו"ע או"ח סוף סימן תפרה.

כב דברים כה, יז.

כג ראה לקו"ש ח"ב עמ' 39 ואילך.

כד מגילה ו, ב.

כה דברים טז, ג.

כו שם ד, ט.

כז שם ט, ז.

כח שם כד, ט.

כט שמות כ, ח.

יש רבנים

שצריכים לכתוב
הסכמות לספרים.
בא איזה עמלק
ורוצה גם הסכמה.
לא פשוט לרב
לומר - 'לא! לא
מסכים לספר
שלך'. צריך לשם
כך הרבה עוז
ותעצומות

הווארט שכן צריך לדעת משהו,
לא רק לא לדעת, רמוז בכך
שראשי התבות של "עד דלא
ידע" הם ידע (המלה האחרונה).
יש פסוק מובהק של יין –
"כַּבֵּס בַּיַּיִן לְבָשׁוֹ וּבָדָם עֲנָבִים
סוּתָהּ"^{לח}. צריך לשתות יין
בפורים. גם "מיסמך גאולה
לגאולה", להתכונן לארבע כוסות
של פסח, אבל עיקר ה"עד דלא
ידע" של היין הוא בפורים. יין
דס-ענבים ר"ת ידע – הידע
שמגיעים אליו ב"עד דלא ידע".

שוב, הפירוש הראשון שאמרנו שצריך להיות
"ידע" את ה"לא", לדעת איך לומר לעמלק
"לא" – ראשית הנצחון עליו, לא לחמול עליו.
לחמול היינו לומר 'כך', להסכים איתו – אין
פה הסכמה. יש רבנים שצריכים לכתוב הסכמות
לספרים. בא איזה עמלק ורוצה גם הסכמה. לא
פשוט לרב לומר – 'לא! לא מסכים לספר שלך'.
צריך לשם כך הרבה עוז ותעצומות.

אם נדייק, הר"ת של "עד דלא ידע" הם
ידע הפוך, ידע למפרע. צריך בפורים גם להפוך
את הדעת – אם היתה לי דעה, צריך לדעת
ש"איפכא מסתברא"^{לט}. פורים הוא חג של
"ונהפוך הוא"^מ, מה שחשבתי, כאילו ידעתי –
הוא "לא", לא נכון. צריך לדעת שהאמת היא
האתהפכא של הידיעה הראשונה.

מידעת השלילה לידיעת החיוב

איזה עוד פירוש יש ל"עד דלא ידע"?
הרמב"ם אומר, כפי שכתבנו לאחרונה^{נצ}, שעיקר
הידיעה הוא ידיעת השלילה – ידיעת ה"לא".
כל דבר שאני מכיר במציאות, כולל הכל –

לח בראשית מט, יא.

לט וראה באורך התוועדויות פורים תשס"ו.

מ אסתר ט, א.

מא בספר העומד לראות אור בקרוב בע"ה על הרמב"ם
ורבי חסדאי קרשקש.

(5865), זאת אומרת שהערך
הממוצע של כל מלה כאן הוא
משה (345).

"מרדכי בדורו כמשה בדורו"^ל
ומשה הוא סוד הזכרון. "ותרא
אתו כי טוב הוא"^{לא} – השם
המקורי של משה הוא טוב^{לב}.
הוא סוד הזכרון, וזהו הטוב של
עם ישראל – שאנחנו זוכרים
את ה'. ההתבוננות התמידית היא
לזכור מי עומד לנוכח, "שויתי
הוי' לנגדי תמיד"^{לג}, לא לשכוח
את ה'. השכחה היא עמלק.

בשביל שש הזכירות צריך קשר של תפילין, בצד
העורף, בסוד "וראית את אחרי"^{לד} שנאמר למשה
רבינו (שהוא מח הדעת, מח האחור^{לה}), של כל
ישראל^{לו}) – "שהראה לו הקב"ה למשה קשר
של תפילין"^{לז}. זהו התיקון של "עם קשה ערף",
תקיפות הבטול, "ותכתב אסתר את כל תקף",
שש הפעמים שכתוב "יהודיים" עם שתי יודין.
זהו דרוש שלם ומאד חשוב בפני עצמו, התופעה
של "היהודיים", שוב, זהו כח הנצחון שלנו.

ב. מידעת השלילה
לידיעת החיוב

"עד דלא ידע" – ידע הפוך

נמשיך לדבר על "עד דלא ידע" – המצוה
המיוחדת של פורים, "חייב איניש לבסומי
בפוריא עד דלא ידע וכו'". אמרנו פירוש אחד
של "עד דלא ידע" – שצריך לדעת לומר 'לא!'.

ל ראה אסתר רבה ו, ב.

לא שמות ב, ב.

לב שמות רבה א, כ.

לג תהלים טז, ח.

לד שמות לג, כג.

לה ראה ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) פ"א (מ"ב). ובכ"מ.

לו תניא פמ"ב.

לז מנחות לה, ב. "קשר של תפילין" = 1500, שם הוי'
בהכאת אותיות (י פעמים ה פעמים ו פעמים ה).

ישראל, אין אלקי, לא גארנישט. צריך לדעת להפוך את ה"אין" ל"אין", בלשון חז"ל 'אין' הוא 'כן' – האין עצמו הוא כן, אין "נהפוך הוא" יותר מזה.

אם כן, צריך לדרוש "עד דלא ידע" – שיש בחינה שצריך להגיע לתכלית ידיעת השלילה, ידיעת ה"לא". זו החקירה, השיטה הפילוסופית, של הרמב"ם. סימן שהיום הכי מיוחד של הרמב"ם הוא פורים, "עד דלא ידע", שותה כל כך הרבה עד שלא יודע כלום – הכל "שלל רב", כל הריבוי של המציאות הוא "לא". למה? ככה. אבל כמו שיש "עד דלא ידע" צריך להיות בסוף 'עד דכן ידע' – ר"ת ידע של "עד דלא ידע", רק שלדעת משהו הפוך מהידיעה הראשונה, ידע הפוך, אבל כן ידע.

מה פירוש 'עד דכן ידע' לפי הדרך שלנו עכשיו? לפי פשטו, ש"עד דלא ידע" הוא "בין ארור המן לברוך מרדכי", 'עד דכן ידע' אומר שצריך לדעת ההבדל. אבל לפי ההסבר שלנו ש"עד דלא ידע" היינו ידיעת השלילה ה'עד דכן ידע' הוא ידיעת החיוב. הסברנו לאחרונה²¹ שמשה רבינו כגואל ראשון הוא ידיעת השלילה, 'גאט איז אלץ', אבל גואל אחרון הוא כבר 'אלץ איז גאט'²², הרבי הרש"ב שיושב מאחורי הדלת הסגורה ואומר "ידעתי הייתי"²³ – זהו הפורים שלו, שלומד לקו"ת ומגיע ל"ידעתי הייתי", אני-הוא, החלק הוא הכל, "חלק אלוך ממעל ממש"²⁴. אז הוא כבר הופך את ה'עד דלא ידע' ל'עד דכן ידע'.

עב־סג־מה־בן

קודם כל, מה צריך להוסיף ל"לא" כדי

נב ישיעור ד' אדר השתא – נדפס בגליון תצוה פורים. נג מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה בספר לב לדעת מאמר "צדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך). נד ראה סה"ש תש"ג עמ' סח; סה"ש ה'ש"ת עמ' לד; סה"מ מלוקט ח"ב עמ' יב. וראה גם בספר פנים אל פנים בביאור לפרק ד. נה תניא פ"ב.

"כולא קמיה כלא חשיב"^{מב}, הכל "לא" אחד גדול. צריך פשוט לשלול הכל, "עד דלא ידע", לדעת את השלילה – שהכל מושלל. זהו הששון של פורים – "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"^{מג}, לשלול הכל, את כל ה"רב", ריבוי המחשבות ובכלל הריבוי של עלמא דפירודא. יש כלל גדול אצלנו, שהזכרנו קודם בקיצור וכעת צריך להאריך: אחרי כל "לא" צריך לבוא "כן"^{מד}. זהו הכלל של משה, ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו" – "לא כן עבדי משה". משה הוא הדעת שבה יש "שמאל דוחה וימין מקרבת"^{מה}, קודם עטרא דגבורות שדוחה ואז עטרא דחסדים שמקרבת. בעבודה הפנימית היינו "שמאלו תחת לראשי", שפלות עצמית, ואז "וימינו תחבקני"^{מו}, שמחבקים גם את צד האחור, דברים שהם אחור. על כך בקשה רחל "יסף הוי' לי בן אחר"^{מי}, לקחת "אחר" ולהפוך ל"בן"^{מח}, פעולה שמתחוללת על ידי חיבוק גם של האחור. אבל קודם יש את חכמת שרה, שחופפת את ראשו של אברהם^{מט}, מבחינה את מי לדחות ומי לקרב^{נא}, "שמאל דוחה וימין מקרבת". זהו הסדר של "לא כן עבדי משה".

אם כן, כל פעם שיש "לא" יש גם את הפן ההפוך, "נהפוך הוא". כמו שכל פעם שכתוב "אין" הבעל שם טוב עושה מזה אין, 'אין מזל לישראל'^{נא}, ואז הופך את הלא לכן, למשהו חיובי. 'אין מזל לישראל' הוא מקור נשמות

מב ע"פ זרה ח"א יא, ב.

מג תהלים קיט, קסב (וראה מגילה טז, ב).

מד פנים אל פנים פ"ב (עמ' נב). וברבוי מקומות (בהקשרים שונים).

מה סוטה מז, א.

מו שה"ש ב, ו; ח, ג.

מז בראשית ל, כד.

מח אוה"ת ויצא כרך ו עמ' תתשכג, א.

מט ב"ב נח, א.

נ ראה אוה"ת בראשית פרשת חיי שרה קיט, ב. וראה עוד רוחו של משיח מאמר "מספד הדדרמון" (ובפרט בהערה ח שם). נתבאר גם בחלקה הראשון של ההתוועדות (נדפס בגליון הקודם).

נא בעש"ט עה"ת לך אות כו; ע"פ שבת קנו, א.

משה רבינו כגואל ראשון הוא ידיעת השלילה, 'גאט איז אלץ', אבל גואל אחרון הוא כבר 'אלץ איז גאט'

האידישקייט, ידיעת השלילה
וידיעת החיוב.

המספר הזה גם שוה לשני
החגים דרבנן – פורים-חנוכה.
דברנו על פורים ועל חנוכה,
ואמרנו שיש אפילו שאלה ביחס
בין נצח והוד, מה מהם הוא מה.

נצח והוד הן שתי הספירות ש"לבר מגופא"^א –
כלומר, שאלו חגים שיוצאים מ"גופא דאורייתא",
התורה שבכתב, והם חגים דרבנן. יש כאן קצת
רמז שהיין של פורים – רזין דאורייתא – הוא
"עד דלא ידע", אבל השמן של חנוכה – רזין
דרזין – הוא 'עד כן ידע'. אמרנו שלפי סדר
הדורות פורים בא לפני חנוכה. כלומר, ה"לא
ידע" בא לפני ה'כן ידע'. לפי סדר השנה – הפוך,
חנוכה לפני פורים.

תיקון שבט בנימין

אם כבר הגענו לפורים וחנוכה, נאמר שיש
להם קשר מיוחד לשבט בנימין. דברנו – וכבר
כתוב^ב – שהשבת טורפת מלפניה ומלאחריה,
כברכת בנימין "בנימין זאב יטרף"^ג, ברכה
שמדברת על המזבח שבנחלת בנימין.
לא כתבנו שלפי סדר הלידה השבט של חדש
אדר הוא בנימין. יש שני סדרים, שתי כוונות, של
השבטים כנגד חדשי השנה. סדר אחד הוא לפי
הדגלים, סדר הקרבת קרבנות הנשיאים בחנוכה
המזבח – שם האחרון הוא נפתלי, ולפי זה הוא
השבט של אדר, **נפתלי** אותיות **נפת-לי**^ד, גם
לשון "לבסומי", כך מוסבר^ה, "נפת צופים"^ו.

פ"ב.

טא זהר ח"ב קי, ב; רכז, א; ע"ח שט"ז (הולדת או"א וז"ן)
פ"ד; שעה"כ דרושי סדר שבת דרוש א. ובכ"מ.

סב מאמר לפורים משולש שנדפס בגליון תצוה: פורים
(ונשלח במהדורה מורחבת).

סג בראשית מט, כז.

סד במדבר רבה יד, י.

סה ראה מגילה ז, ב (אותו עמוד שבו נאמר "חייב איניש
לבסומי") ש"רווחא לבסימא שכיח" ופירש"י ש"בסימא"
הוא "דבר המתוק".

סו תהלים יט, יא.

שיהפוך ל"כן"? "הוי' אחד",
39. כל פעם שיש "לא" ורוצים
לעשות ממנו "כן" צריך להוסיף
"הוי' אחד". אנחנו יודעים^ז ש"עד
דלא ידע" הוא שם קדוש בקבלה
– **טפטפיה**, שם המחשבה^ח,
השם שמקלקל את מחשבתו

של המן הרשע, כמו שאומרים ב"על הנסים".
אבל אם מוסיפים לו **טל**, "הוי' אחד", **עד דכן
ידע'**, כבר שוה **רלב**, **עב-סג-מה-בן** (עסמ"ב),
ד"פ חנ"ג^ט, מספר וענין מאד יסודי בקבלה. 'עד
דכן ידע' – מה צריך לדעת? את סוד ארבעת
השמות הקדושים.

זו כוונה חשובה, שכל אחד יכול לכוון: בברכה
הראשונה לפני המגלה מכוונים בשם הוי', "ברוך
אתה הוי'", בשם **עב**. בברכה השנייה, "אשר עשה
נסים", מכוונים שם **סג** – הנסים שה' עושה
באים דווקא משם **סג**, הבינה. בברכה השלישית,
"שהחיינו", מכוונים שם **מה**. אז קוראים את
המגילה – עצם מקרא המגילה, כמו לקרוא הלל
כפי שאומרים חז"ל^י, הוא עצמו שם **בן**. שלש
הברכות עם מקרא מגילה היינו **עב-סג-מה-בן**,
שוה **חן-חן-חן-חן**. כפי שהזכרנו, **מודכי** במספר
סידורי שוה **חן** וגם **אסת** במספר סידורי שוה **חן**.
סה"כ שוה **'עד דכן ידע'** – מה שכן צריך לדעת.

"עד דלא ידע" ו'עד דכן ידע' בפורים וחנוכה

מה קורה כשמחברים אותם יחד? **"עד דלא
ידע"** ו'**עד דכן ידע'** עולים יחד 425, גם שם
קדוש בקבלה, **כהת**, שם שדברנו עליו ולמדנו
עליו וכתבנו עליו רבות^י. שוה **יהדות**, השם של

נו התבאר באריכות בהתוועדות פורים ע"ט.

נד שושן סודות אותיות קטו וקז; מצת שימורים שער
התפלין ד"ה "אותיות של שעטנ"ז ג"ץ"; משנת חסידים
תפלת האצילות פ"י מ"א; מסכת טבת ושבת פ"ו מ"ד;
קהלת יעקב ערך 'טהרת המחשבה' אות ט.

נח ספר הליקוטים תהלים פק"ב.

נט מגילה יד, א.

ס ראה לדוגמה מלכות ישראל ח"ג מאמר "וירא פינחס"

מהו מור? בפורים לפני כמה שנים^{טז} אמרנו בלשון צחות שפורים היינו הרבה אנשים עניים, הרבה מתנות לאביונים – פור בלועזית הוא עני, poor. מה הוא מור? כמו שדרשנו פורים בלועזית, כך נפרש ש"מור" פירושו 'עוד', 'יותר', more באנגלית. מור ומור ומור – אני רוצה עוד ועוד ועוד (ועל דרך זה "מור עבר" היינו moreover, יתר על כן, ודוק). מה פירוש "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים"? "עדי עד" היינו עוד ועוד – עוד תבטח בה' ועוד תבטח בה', אין סוף לבטחון. בכל אופן, יש "עדי", "עד ולא עד בכלל", ו"עד", "עד ועד בכלל". אבל שניהם בחינות של עוד, ובעצם היינו 'עוד' ו'יותר' – שתי מלים בעברית שהן תרגום של 'מור' בלועזית. צריך לעשות רמז – עוד יותר מור עולה ג"פ ש"די, שהוא מרדכי היהודי, הוא הממוצע של עוד-מור-יותר. שוב, הענין רמוז באחד הפסוקים החשובים של פורים, "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים".

"מור והדס" "יהודי והדסה"

בסליחות של תענית אסתר, שאמרנו היום, הפיוט הראשי הוא "מור והדס הושעת בניך". למרדכי קוראים מור, כותבים מלא (מור), ולהדסה קוראים הדס. בפיוט הראשי אומרים "מור והדס הושעת". אף על פי שיש גאולת פורים וגאולת פסח, "מסמך גאולה לגאולה", יחסית גאולת פורים אינה גאולה – "אכתי עבדי דאחשוורש אנן"^{טז} – ורק פסח הוא גאולה. פורים הוא ישועה, לכן אחרי קריאת המגלה מסיימים "האל המושיע". לכן אפשר לשיר תיכף "אכן אתה אל מסתתר"^{טז}, סוד "אסתר מן התורה מנין", פסוק שמסיים "אלהי ישראל מושיע". עוד לפני הפיוט "מור והדס הושעת" אומרים בסליחות "יהודי והדסה הקמת למושיעים", לא לגואלים. שם קוראים למרדכי "יהודי" ולאסתר "הדסה"

עד התועודות פורים ע"א.

עה מגילה יד, א.

עו ישעיה מה, טו.

אבל לפי סדר הלידה, הפשוט יותר, האחרון הוא בנימין, ואז הוא כנגד אדר.

הכי פשוט שפורים הוא בנימין, שהרי מרדכי הוא "איש ימיני", מבנימין. שוב, לפי הדגלים, בנימין הוא התשיעי – חדש כסלו. בדרך כלל מכוונים שחדש כסלו הוא בנימין, חנוכה. חנוכה הוא חנוכה – כה בכסלו. אם כן, לבנימין יש שתי בחינות, שני ערכים, שני חדשים – גם כסלו לפי הדגלים וגם אדר לפי הלידה. אז הוא, יותר מכל שבט אחר, כולל את שני החגים דרבנן – חנוכה-פורים, ששונה יהדות, ששונה השם הקדוש כהת עם כל רמזיו, שלא נאריך בהם עכשיו, ולענינו שוה "עד דלא ידע" "עד דכן ידע".

מרדכי מן התורה – more ו more

"עד דלא ידע" וה'עד דכן ידע' הם הסוד של "בטחו בהוי' עדי עד"^{טז} – "עדי" היינו "עד ולא עד בכלל", "עד דלא ידע", ו"עד" הוא "עד ועד בכלל", "עד דכן ידע". "מרדכי מן התורה מנין?"^{טז} הוא ראש בשמים, "מר דרור"^{טז} (ורמז יפהפה: "לא כן" בהכאה פרטית – ל פעמים כ, א פעמים ו – עולה "מר דרור"!). בשיר השירים כתוב "מור עבר"^{טז} – ביטוי שגם מאד שייך לפורים לפי הקבלה. הסוד של פורים הוא^{טז} שהארת יסוד אבא הארוך, שמתלבש ביסוד ז"א ומאיר ביסוד המלכות (בנימין הוא יסוד הנוקבא), עוברת מהאצילות לבי"ע, בסוד "הדסה היא אסתר"^{טז}, הארת מרדכי שיורדת עד מקום החשך, "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"^{טז}, וההארה שם היא הנס. הכל "מור עבר".

טז ישעיה כו, ד.

טח חולין קלט, ב.

סט שמות ל, כג.

עו שה"ש ה, ה; ו.ג. וראה בת"י בפסוק יג שתרגם "מור עבר" כ"מירא בחירא", על דרך "מירא דכיא" (תרגום "מר דרור"). "מר דרור" (13,650 פעמים) ו"מר עבר" (7,518 פעמים) הם זוג של כפולות יג וז, זכר ונקבה.

עא פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ה.

עב אסתר ב, ז. וראה דרמ"צ קנח, ב.

עג דברים לא, יח. חולין קלט, ב.

שקיימו מה שקבלו בסיני. בהר סיני קבלו עדיין בכפיה, אתכפיא, וכעת הקיום הוא בדרגה אחרת, לגמרי ברצון – אתהפכא, "ונהפוך הוא". מתן תורה המקורי היא אתכפיא, עדיין ברושם של "כי ברח העם"^פ ממצרים, אבל כעת פורים הוא משהו אחר, "קיימו מה שקבלו".

בכל אופן, מהמלים "ולא יעבור" לומדים^{פא} שיש פורים ושושן פורים ולא יותר. אפילו שלפעמים צריך להוסיף ימים לקריאת המגילה בשביל בני הכפרים – מוסיפים אותם לפני י"ד-ט"ו ולא אחרי. אבל פלא, שבשנה שלנו פורים כן עובר גם לט"ז אדה. רואים שאם יש "ולא יעבור", אז יש לפעמים גם כן 'יעבור' (סוד "ויעבור מרדכי", "מור עבר", כנ"ל).

צריך לעשות את החשבון: "יעבור" עולה רפה, "ולא יעבור" עולה 325, משולש 25, 13 פעמים 25. אמרנו שכדי להפוך את הלא לכן מוסיפים "הוי אחד", טל, ואז גם יהיה כפולת 13 – 364, מספר עוד יותר חשוב, פעמיים יעקב, יד פעמים שם הוי'. שוב, "ולא יעבור" הוא 13 פעמים 25 ו'וכן יעבור' עולה 13 פעמים 28. כמה ביחד? 13 פעמים 53. מה זה? 689, "נצח ישראל". פלאי פלאים! זהו התוכן הפנימי, העצם של חג פורים, "וגם [ריבוי, שאם יש 'לא' יש גם 'כן', אם יש כלל יש גם יוצא מן הכלל, הכלל 'ולא יעבור' והיוצא מן הכלל פורים משולש, 'וכן יעבור', ויחד עולה –] נצח ישראל, לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", ה"כן" שבא אחרי ה"לא" לא נקרא שינוי דעה, לא שקר ולא חרטה – הוא-הוא, הוא אמר "לא יעבור" וזה גם 'וכן יעבור', כי "לא כן עבדי משה", נשיאת הפכים לגמרי. זהו גם הפשט של "מור עבר", שמרדכי באמת כן עובר.

פסוקי "ולא יעבור"

האם יש עוד פעם את הביטוי "ולא יעבור",

ואחר כך "מור והדס". אם כן, יש בעצם שני זוגות של שמות, של כינויים, למרדכי ואסתר – או יהודי-הדסה או מור-הדס.

מה הסוד הפנימי? פורים הוא "לבר מגופא", מתחיל מהנצח, ולפורים שייכות במיוחד ארבע הספירות האחרונות – נהי"ם^{טז}. הכל מתחיל מהנצח, הוא המור (הבטחון של "בטחו בהוי' עדי עד", כנ"ל, ובטחון הוא פנימיות הנצח). הכינוי השני של מרדכי, יהודי, הוא הוד, כמובן. מהם שני כינויי אסתר? במגלה כתוב הדסה אבל מקצרים להדס – חוש הריח, חוש של משיח. הדס לעומת הדסה היינו זכר ונקבה. הדסה היא מלכות – כתוב בפירוש שהדסה היא מלכות דאצילות כמו שהיא בעולם האצילות, לפני שיורדת להסתתר ("אסתר מן התורה מנין") בעולמות התחתונים. הדס יחסית ביסוד והדסה במלכות. אם כן, יש לנו מור בנצח, יהודי בהוד, הדס בנצח והדסה במלכות. ארבעת הכינויים יחד – מור יהודי הדס הדסה – עולים משיח בן דוד, שע"ה גם הוא עולה כהת ("עד דלא ידע" 'עד דכן ידע', כנ"ל).

ח"ולא יעבור" ל'וכן יעבור'

עיקר הווארט היה שכל פעם שיש "לא" יש גם "כן" – "לא כן עבדי משה", כמו שיש "עד דלא ידע" יש 'עד דכן ידע', וצריך לחבר, זהו גם היחס של פורים-חנוכה, אבל היום הכל בתוך פורים, פורים משולש. איזו עוד דוגמה ניתן כדי לחזק זאת? באחד מפסוקי היסוד של המגילה כתוב "קיימו וקבלו [וקבל כתיב] היהודים וגו' ולא יעבור"^{טז}. איך חז"ל דורשים? שתי דרשות עיקריות^{טז}, של שמואל ושל רבה: הדרשה הראשונה, "קיימו למעלה מה שקבלו למטה" – אסתר דרשה "כתבוני לדורות" וחכמים הסכימו וקבלו זאת למעלה. הדרשה השנייה,

עז בחלק נוסף של ההתוועדות, שטרם פורסם, הוסברה כוונה ב"על הניסים" לפורים והקבלת הלשונות שם לספירות נהי"ם.

עח אסתר ט, כז.

עט מגילה ז, א.

פ שמות יד, ה.

פא מגילה ב, א.

"קדש להוי", כסיום הפסוק. דווקא שם יש כתיב וקרי – הכתיב "ולא יעבור", הנחלה שלהם קבועה, על דרך "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", אי אפשר לשנות ולהזיז, אבל הקרי "ולא יעביר", שלכהן או ללוי אסור למכור או להחליף במשהו אחר. באלף בית שלנו האות נון אומרת "נחלה וירושה נצור" – דווקא הכהנים והלויים צריכים לשמור היטב, לא להמיר ולא להעביר את נחלתם.

אם כן, יש כאן תופעה – מאמר מוסגה, דרוש בפני עצמו – שיש ד"פ "ולא יעבור". כמו שכאן אם יש "לא יעבור" יש גם 'כן יעבור', "לא כן עבדי משה", כמו "עד דלא ידע" ו'עד דכן ידע', כך צריך למצוא בכל ה"ולא יעבור". המן התכוון ביקר הנשים לבעליהן "לא יעבור", ובפורים משולש מתקנים זאת.

פסוקי "ולא יעבור" בסוד הוי'

איך נסביר את ארבעת "ולא יעבור" כנגד יי-הויה?

הביטוי ביחזקאל ודאי כנגד ה', כתוב שם "קדש להוי" והיא חכמה, "קדש מלה בגרמיה"^צ. יש גם קרי עם י, אבא, חכמה. ה"ולא יעבור" של סוף המגלה, של "קימו וקבלו היהודים", הוא ה"ולא יעבור" של התורה שבעל פה, מה שאסתר אמרה "כתבוני לדורות" – "לא יעבור" של ה עילאה שבשם ("תורת אמך"^{צא}).

"הללו את הוי' מן השמים... חק נתן ולא יעבור" שייך לז' – שמים וארץ הם ז"א ונוקבא. ה"ולא יעבור" של הנשים, שבא עם הגזרה על ושת, צריך להרוג אותה כי היא לא "אשה כשרה" ש"עושה רצון בעלה"^{צב}, ועל ידי כך לפעול ש"כל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן" – כנגד המלכות, הנוקבא, כמובן.

לסיכום:

צ זהר ח"ג צד, ב.

צא משלי א, ח. וראה מדרש משלי א, ח ועוד.

צב תנא דבי אליהו רבה פ"ט.

שחזו"ל עושים ממנו ענין גדול? בתחלת מגלת אסתר גופא, כאשר ושת לא באה כדרישת המלך אחשורוש אמר ממוכן – שהוא המן^{צב} – שצריך לטפל בנושא, משהו חמור מאד, ו"יכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור"^{צג}, כדי ש"כל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן", צריך שהנשים ילמדו לכבד את הבעלים! זהו ה"ולא יעבור" המקורי במגילה. ודאי יש קשר ביניהם. אם התיקון של ה"ולא יעבור" השני הוא 'וכן יעבור' בפורים משולש, השנה, צריך להיות גם התיקון של "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן", "ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר"^{צד}, ה"יקר" שהנשים נותנים לבעלים וגם ה"יקר" שהבעלים נותנים לנשים. בארבעת הלשונות אורה-שמחה-ששן-יקר ה"יקר" הוא הנוקבא, ה תתאה^{צה} – האיש צריך לדעת לכבד את אשתו "יותר מגופו"^{צו}. שוב, יש "ולא יעבור", ויש 'וכן יעבור', שהאשה לא כל כך נותנת יקר ואדרבא – שהבעל יתן יקר לאשתו.

יש עוד פסוקי "ולא יעבור" בתנ"ך? יש פסוק שאומרים בכל יום בפסוקי דזמרה, סוף תהלים – "חק נתן ולא יעבור"^{צו}. הפרק מתחיל "הללו את הוי' מן השמים", וסיום כל גרמי השמים הוא "חק נתן ולא יעבור" – מתייחס לחוקי השמים, כל הכוכבים עם כל המסלולים שלהם, מה שנקרא חכמת התכונה. זהו הפסוק הכי מפורסם לנו.

יש "ולא יעבור" עוד פעם אחת, בסוף יחזקאל, בנחלת הלויים והכהנים לעתיד לבוא כתוב "לא ימיר ולא יעבור"^{צו}. אף על פי ששייך להם, הרכוש שלהם, אסור להם להעביר נחלה. "וכל בת ירשת נחלה"^{צז} לא חל על נחלת הכהנים והלויים לעתיד לבוא. למה? כי היא

פב שם יב, ב.

פג אסתר א, יט.

פד אסתר ח, טז.

פה ראה סוד הוי' ליראיו שער "שמחת פורים".

פו סנהדרין עו, ב.

פז תהלים קמח, ו.

פח יחזקאל מח, יד.

פט במדבר לו, ח.

בתוך ההסבר שלנו שכל "לא" בעצם עובר ל"כן". נאמר עוד יותר בצחות הלשון: "ולא יעבור" פירושו שה"לא" עצמו עובר. למה הוא עובר? להיות 'כן' – מתהפך. אמרנו את הצחות ש"מור" היינו יותר (more), עוד יותר ועוד יותר, "עד ולא עד בכלל" בעולם הזה עד שבעולם הבא נגיע ל"עד ועד בכלל" (כמו שמסביר רבי אייזיק^{צד}). זהו גם חיבור "איהו בנצח", אורות, ו"איהי בהוד"^{צד}, כלים. הכל בסוד "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים".

צג מאמר "השפלות והשמחה" פל"ד ואילך (ובפרט בפרקים לדילט, נה"נו). ראה מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" הערה סג.
צד ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

י "לא ימר ולא יעבור"
ה "קיימו וקבלו היהודים... ולא יעבור"
ו "חק נתן ולא יעבור"
ה "יכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור"
אם כן, בתוך מגלת אסתר שני ה"ולא יעבור" הם ה תתאה ו-ה עילאה. לפי סדר התנ"ך, ראשון הוא ה-י, של נחלת הלויים והכהנים, השני ה-ו, "חק נתן ולא יעבור" של השמים, ואחר כך ה תתאה ו-ה עילאה. הצירוף הוא **זוהה** – הצירוף השלישי של שם הוי', הצירוף של סיון, מתן תורה, "קיימו וקבלו". בסוף מגיעים לתורה שבעל פה, "קיימו וקבלו היהודים וכו'".

"ולא – יעבור" לכן

כל זה היה מאמר מוסגר על "ולא יעבור",

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדֹרֶךְ

- ◆ "עד דלא – ידע": יהודי צריך לדעת לומר לעמלק 'לא!'.
- ◆ אנחנו אומרים 'לא!', עמלק שואל 'למה?' ואנחנו עונים 'ככה!' – זה כלל גדול בתורה.
- ◆ כנגד עמלק נדרשת תקיפות הבטול של "היהודיים" – "עם קשה ערף".
- ◆ משה הוא כח הזכרון הטוב של עם ישראל.
- ◆ בפורים זוכים ל"ידע" למפרע (ר"ת "עד דלא ידע") – לדעת ש"איפכא מסתברא".
- ◆ "עד דלא ידע" היינו ידיעת השלילה של הרמב"ם.
- ◆ מרדכי הוא "מור עבר" יותר ויותר – more and more – "בטחו בהוי' עדי עד".
- ◆ יהדות היא מעבר מ"עד דלא ידע" ל"עד דכן ידע" – מידיעת השלילה לידיעת החיוב.
- ◆ "נצח ישראל" (עליו נאמר "לא ישקר ולא ינחם") מתגלה במעבר-מהפך מ"ולא יעבור" ל"וכן יעבור" – ה"ולא – יעבור" להיות כן.

נועם אלימלך

פרשת ויקהל

דין ורחמים

וינחם ה'

מה ש"אני הוי' לא שניתי" הוא מצד פנימיות עצמותו יתברך, שאין שם שינוי ח"ו, "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", בחינת נצח שאינו משתנה (והרמז: **אני הוי' לא שניתי = ו צירופי נצח**). אך מצד הלבושים, מדותיו של הקב"ה (לשון מדים), יש שינוי, "וינחם הוי' [לעומת 'לא אדם הוא להנחם']¹ על הרעה אשר דבר לעשות לעמו [החרטה ב'אשר דבר', לבוש הדבור]", נחמה לאחר שראה שאין קיום במדת הדין והקדים מדת הרחמים.

בגילוי מדות הרחמים נאמר "וראית את אחורי ופני לא יראו" – "פני" היינו הפנימיות שבה הכל טוב, וגם הדין הוא רחמים, אך כאשר "הסתר אסתיר פני" נדרשת מדת הרחמים. ובכל זאת, לבסוף מתברר שיש חיבור גמור של מדת הדין ומדת הרחמים², "לא אדם הוא להנחם" וגם "וינחם הוי'" כאחת, בדרך נשיאת הפכים, וגם במדת הרחמים מתגלה "פני", והרמז: **וינחם הוי' = פני**.

1 שמואל"א טו, כט. וראה התוועדות ליל פורים תשפ"א שפורים הוא סוד הנצח.
2 ובפשטות, "לא אדם הוא להנחם" היינו עצמותו שמעל שם הוי', לעומת "וינחם הוי'".
ח אמונה ומודעות, 'עיקרי האמונה של פנימיות התורה'.

"ויעש למזבח מקבך מעשה רשת נחשת"^א. הנועם אלימלך^ב מקדים לפרש "בתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין"^ג – באמת אין שינוי אצלו יתברך, "אני הוי' לא שניתי"^ד, אלא ש"מדת הדין" היינו לפי שורת הדין, מדת צדיק גמור שאינו חוטא אפילו בנדנד קל ויכול להתקיים בדין, ואז גם הדין הוא רחמים. אך "ראה שאין העולם מתקיים" כי בני עליה מועטים ו"בלתי אפשרי להיות כולם צדיקים", ולכן "הקדים מדת הרחמים" היינו מדרגת בעלי תשובה (והכל ברצונו הפשוט מתחילה). וזהו "הוי' הוי'" (שלפני י"ג מדות הרחמים), "אחת קודם שיחטא [שאינו גם הדין הוא רחמים, עצם הרחמים] ואחת אחר שיחטא וישוב [שאינו צריך רחמים על בעל תשובה, כולל לעורר אותו לתשובה]"^ה.

נערך מרשימת הרב כ' אדר תשפ"א ע"י יוסף פלאי.
א שמות לח, ד.

ב פרשת פקודי ד"ה ויעש למזבח. הפסוק הוא בפרשת ויקהל, אך מובא שרבי אלימלך הסתלק בפרשת ויקהל ולכן אין בספרו על פרשה זו. והוא על דרך משה רבינו ששמו לא נזכר בפרשת תצוה כיון שאמר "ואם אין מחני נא מספרך", שעלה לדרגת און (מעל לשם) ונעלם מן העין.

ג רש"י בראשית א, א.

ד מלאכי ג, ו.

ה שמות לד, ו. רש"י שם.

כדי לדון את כולם לכף זכות ולעורר רחמים רבים על כלל ישראל.

שרף ונחש

ממשיך הנועם אלימלך לפרש "עשה לך שרף ושים אותו על נס... ויעש משה נחש נחשת". **שרף** היינו צדיק גמור השורף בקדושתו וברשפי אש התלהבותו, שכל מעשיו מעשה נסים ("על נס"), ובראייתו בלבד ממשיך רפואה וכל טוב (לא מצד התעוררות רחמים אלא בדרך ממילא, מצד עצם צדקותו־שרפתו). אך משה ראה שצדיקים מועטים ולכן עשה נחש נחשת, שאף מי שחטא ונלכד בקטרוג הנחש הוא היצר הרע ועשה תשובה, בחינת נחשת, יכול לתקן. וזה "ויעש למזבח מכבר מעשה רשת נחשת" – המזבח מכפר; מכבר היינו הצדיק הגמור, לשון כברה, צריך לכבור היטב בכברה עד שימצא כזה צדיק; אך כיון שרוב בני האדם נלכדים ברשת הנחש, "מעשה רשת", לכן פעל משה שגם הצדיק בעל־התשובה המרומז ב"נחשת" יפעל הכל.

השרף שעל הנס הוא כנגד הנצח, "עומק רום", מדת הדין של "נצח ישראל" כנ"ל, צדיק גמור, "צדיק גזור". ונחש הנחשת הוא כנגד ההוד, תשובה על מעשה נחש והמשכת מדת הרחמים. "איהו [צדיק גמור] בנצח. איהו [בעל תשובה] בהוד" (**שרף־דין נחש־רחמים** = 1300, נ פעמים הוי' ב"ה, לפני החטא ואחר החטא). וברמזי המזבח: מכבר הוא צדיק גמור, מדת הדין, ונחשת הוא בעל תשובה, מדת הרחמים. והנה **ויעש למזבח מכבר מעשה רשת נחשת = אהבה** פעמים **יראה**, רמז ליחוד שלם של מדת הדין (יראה) ומדת הרחמים (אהבה היא רחילו, שרש הרחמים), כפי ששתיהן עלו יחד בפנימיות רצונו יתברך, בחינת פני כנ"ל. ועוד, **מכבר־צדיק־דין נחשת־בעל תשובה־רחמים** = 2401 = 49 ברבוע = 7 בחזקת 4!

מבואר^ט ש"צדיק גזור והקב"ה מקיים" הוא כנגד הנצח, ו"הקב"ה גזור וצדיק מבטל" הוא כנגד ההוד, כאשר ה' מודה לדעת הצדיק. "צדיק גזור" אינו בדרך שינוי גזירת ה', אלא "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם", אבל "צדיק מבטל" הוא שינוי ההנהגה על ידי תפלת הצדיק (כתפלת משה לאחר חטא העגל).

חיבור צדיק ובעל תשובה

הצדיק שלא חטא הוא כמשה רבינו, הוא זוכה בכל טוב, "בכל מכל כל", מצד מדת הדין (ללא "נהמא דכסופא"), דרכו משפיע ה' את עצם הטוב שלו דווקא במדת הדין, וכן הוא פועל בדרך "צדיק גזור", ובו שייכת עליית רצונו יתברך ש"כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה" (למשה שהתנבא ב"זה הדבר").

בעל התשובה הוא מדת הרחמים, "וינחם ה'", שהרי עניין התשובה עצמה הוא להתנחם על דרכו הראשונה, שינוי מהותי במחשבה דבור ומעשה (בלבושי הנפש ששם עיקר השינוי) ועד שנוגע גם לעצם כוחות הנפש (היינו בעל תשובה שנעשה צדיק גמור). זהו "צדיק מבטל" על ידי שמבטל את עצמו מדרכו הראשונה.

והנה "משיח אתי לאתבא צדיקא בתיובתא", להחזיר את הצדיקים בתשובה, היינו להחזיר את מדת הדין למדת הרחמים. לצדיק המושלם שזוכה בדין יש 'בעיה', שהוא עלול לדון גם את זולתו במדת הדין חלילה. על כן, לפי יסוד תורת הבעל שם טוב, עדיף שירד הוא משלמותו וירגיש כמה הוא עצמו זקוק לרחמי שמים שלא על פי דין, וכך יהפוך הוא עצמו לבעל תשובה,

^ט מדת הדין ומדת הרחמים ר"ת **מהמה**, "אם יתמהמה חכה לו" – המשיח מתמהמה עד שמדת הדין תתחבר לגמרי למדת הרחמים (חכה שייך לחכמה, חכה מה). מדת הדין ומדת הרחמים = כח פעמים מה (יחד אותיות חכמה). כל מה = אדם = מאד. "אדם" היינו מדת הרחמים שמצדה "וינחם", ו"מאד" היינו "לא אדם הוא להנחם", ודוק. אם יתמהמה = ישראל, הכח של ישראל לחבר שתי המדות יחד.

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת ויקהל

מחרת יום הכיפורים

ממחרת וישב משה לשפט את העם^ג פירש רש"י "מוצאי יום הכיפורים היה... ומהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר". ובפרשה הקודמת (סיום פרשת כי תשא) נאמר "ויהי ברדת משה מהר סיני"^ד ופירש רש"י "כשהביא לוחות אחרונות ביום הכיפורים". לכן צריך לפרש שזו גם כוונת רש"י כאן: "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר" היינו שביום הכיפורים ירד מן ההר ולמחרתו הקהיל את ישראל (וראה לקמן עוד בביאור לשון רש"י).

נמצא ש"ויקהל משה" הוא בהמשך לעניין הקודם "ויהי ברדת משה מהר סיני". ביום הכיפורים ירד מן ההר, ולמחרת הקהיל את העם לצוותם על מלאכת המשכן, ובאותו יום גם ישב לשפוט את העם ככתוב בפרשת יתרו^ה.

מדוע לא הקהיל משה ביום הכיפורים?

מה ש"ויקהל משה" היה מיד אחרי יום הכיפורים ולא לאחר זמן – זה ברור מסברא שהרי "זריזים מקדימים למצוות" וודאי משה לא עכב את הדבר, בפרט שהמשכן הוא כפרת ישראל על חטא העגל והשראת השכינה בתוכם

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֵלָהֶם אֵלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֲתֶם. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה לְמַחֲרַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים כְּשִׁירַד מִן הַהָר וְהוּא לְשׁוֹן הַפַּעֲלִיל שְׁאִינּוּ אוֹסֵף אֲנָשִׁים בְּיָדִים אֲלֵא הֵן נֹאסְפִים עַל פִּי דְבוּרוֹ וְתִרְגּוּמוֹ וְאִכְנָשׁ.

אין לפרש "ויקהל משה" לפני יום הכיפורים, כיון שאז לא היה פנאי לזה, כמו שפירש רש"י בפרשת כי תשא את סדר המעשים "בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות. ובשמונה עשר שרף את העגל ודן את החוטאים. ובתשעה עשר עלה... עשה שם ארבעים יום ובקש רחמים... ובראש חדש אלול נאמר לו 'ועלית בבקר אל הר סיני' לקבל לוחות האחרונות, ועשה שם ארבעים יום... בעשרה בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה 'סלחתי כדברך' ומסר לו לוחות אחרונות וירד והתחיל לצוותן^א על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן"^ב.

בלשון רש"י "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר" משמע לכאורה שירידת משה מן ההר היתה למחרת יום הכיפורים, אך במקומות אחרים כתב רש"י שביום הכיפורים עצמו ירד משה מההר: בפרשת יתרו על הפסוק "ויהי

ג לעיל יח, יג. וראה תורה שלמה פרשת יתרו (חט"ו) במילואים עמ' קכט.

ד לעיל לד, כט.

ה וראה רמב"ן, חזקוני ומפרשי רש"י בפרשת יתרו שם.

ו רש"י שיר השירים א, יג "בא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל".

נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלאי.

א בדפו"ר הגרסה "והתחיל לצוותו" וכן העתיקו כמה מפרשים, וראה משכיל לדוד לעיל לא, יח.

ב רש"י לעיל לג, יא.

כה חשוב כמו המשכן! ואע"פ שבתורה נכללו הציוויים על המשכן, זה בהדגשת עניין התורה שבהם. רק למחרת יום הכיפורים מסר משה לישראל את הציווי על השבת והמשכן בהדגשה על העשיה בפועל, "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם" (עד כאן מדברי הרבי).

ירידה כפולה

נמצא שירידת משה מהר סיני היתה כפולה: א. ירידתו ביום הכיפורים, עם הלוחות השניים, כאשר קרן עור פניו, ואז העיקר היה התורה והתשובה. ב. למחרת יום הכיפורים משה הקהיל מחדש את כל ישראל וצוה אותם על מלאכת המשכן. כלומר, ביום הכיפורים משה אמנם ירד מההר אך לא ירד עד לדרגתם של ישראל ממש, שהרי אהרן וכל ישראל יראו מגשת אליו, ורק לאחר שקרא להם נגשו הם אליו. אך למחרת יום הכיפורים נשלמה הירידה, כאשר משה הקהיל את העם וצוה אותם על מעשה בפועל. כל עוד העם יראו מפניו (בחינת יראה עילאה) לא היה ניתן לצוותם על מעשה בפועל, אלא לאחר שהתיישבה דעתם (לאחר ששם על פניו מסוה, ואז גם כאשר הוריד את המסוה כבר התרגלו אליו). וכל זה נרמז בלשון רש"י "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר": נקט בלשון שמשמעותה כפולה, כי באמת יש בחינה שהירידה מההר נשלמה רק למחרת יום הכיפורים! ועוד מבואר ברמב"ן שבירידתו מההר נאספו אליו רק הגברים, לשמוע את דברי ה', ועכשיו הקהיל "את כל עדת בני ישראל", אנשים ונשים, כדי לצוות על המשכן.

כל זה מתאים לעניינו של יום הכיפורים, "שבת שבתון", בחינת בטול ויראה עילאה, ואילו היום שלמחרת יום הכיפורים הוא בבחינת שמחה (שהרי "אוכלין ושמחין במוצאי יום כיפור... ובת קול יוצאת ואומרת 'לך אכול בשמחה לחמך'"), שמחה של מצוה במלאכת המשכן. ורמז מובהק:

(רא"ם. ועוד פירשו, שאם כן לא נדע מתי היה הדבר ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש).

אך מדוע לא נפרש ש"ויקהל משה" היה ביום הכיפורים עצמו לאחר שירד מההר? והרי זריזים מקדימים ואין לדחות למחר! ויש מפרשים שמשה ירד לפנות ערב^ז ולפי זה מובן שלא היה פנאי לצוות את ישראל, אך בפשטות נראה שמשה ירד בשש שעות הראשונות של היום כמו בסיום ארבעים יום הראשונים שהיה בהר סיני (כמו שמבאר הרבי^ח) וחזרת הקושיה.

ופירש המשכיל לדוד: ביום הכיפורים נאספו כל ישראל ממילא לקבל את פני משה ברדתו מההר, ככתוב בעניין הקודם "ואחרי כן נגשו כל בני ישראל", ולכן מה שנאמר "ויקהל משה" מתייחס למחרת שאז היה צורך להקהיל במיוחד. ומה שמשה לא צווה על המשכן ביום הכיפורים הוא מחשש שמרוב חשקם של ישראל יתחילו להביא את הנדבה בו ביום ויחללו את יום הכיפורים (בהוצאה מרשות לרשות). ובזה מובן מדוע הקדים משה את ציווי השבת למלאכת המשכן, כדי להסביר מדוע השתנה יום אחד בציווי מלאכת המשכן (עד כאן מהמשכיל לדוד). אך הרבי מבאר שהיום שירד משה מההר עדיין לא היה בגדר יום הכיפורים (כיון שקביעתו ליום כיפורים היתה לאחר שאמר ה' "סלחתי כדברך" ובפשטות זה שייך לשנה הבאה ולא באמצע היום) וממילא לא היה אסור במלאכה^ט. אלא שביום ירידת משה מההר – לאחר שהקב"ה אמר "סלחתי" והתרצה בלב שלם, ובקבלת הלוחות השניים שהיא קבלת התורה מחדש – היו ישראל שקועים לגמרי, בהתמסרות עצומה, בעניין תורה ותשובה, עד שלא היה מקום לעניינים אחרים, אפילו ענין

ז ב"ח או"ח סי' תקפא (בפירושו השני). מובא בדברי הרבי להלן.

ח לקוטי שיחות ח"ו פרשת ויקהל.

ט וכן ביאת יתרו והסעודה לכבודו הכל היה ביום הכיפורים לאחר שירד משה מההר, כמבואר במפרשי רש"י בפרשת יתרו, וכמו שמבאר הרבי.

י שו"ע אדמו"ר הזקן תרכ"ט.

הדעה ש"מעשה גדול". ובהמשך למה שהתבאר על שתי הירידות של משה: ביום הכיפורים ירד משה בפנימיות, 'משה של תורה', "תלמוד גדול", כאשר המעשה כלול ובטל בתורה, ולמחרת יום הכיפורים ירד משה בחיצוניות, 'משה של מעשה', "מעשה גדול" ו"המעשה הוא העיקר". אך "משה משה לא פסיק טעמא בגוייהו"¹ – אצל משה אין הפרש וחילוק בין שתי הבחינות.

והנה מלבד התשובה של יום הכיפורים עצמו, בהמשך להארה של "סלחתי כדברך", הרי כל מעשה המשכן שנאמר למחרת יום הכיפורים גם הוא בגדר תשובה – תיקון חטא העגל! אלא שבתשובה יש שתי בחינות עיקריות, חרטה על העבר וקבלה על העתיד. ירידת משה ביום הכיפורים שייכת לחרטה על העבר, הבאה יחד עם התעצמות בתורה, בחינת התלמוד שבתשובה. ואילו היום שלמחרת יום הכיפורים ('הירידה השניה' של משה) הוא הקבלה לעתיד, צד המעשה של התשובה, תיקון בפועל. אדרבה, הקבלה לעתיד היא היא עיקר מצות התשובה מן התורה¹⁰.

אמנם במה שנוהג לדורות הסדר הוא הפוך: בערב יום הכיפורים צריך לעסוק בתשובה של חרטה על העבר וביום הכיפורים עצמו העיקר הוא קבלה על העתיד¹⁰. אך באותו זמן היה סדר מיוחד: הכל התחיל ביום הכיפורים עצמו ולכן בו היתה החרטה על העבר, ולמחרתו הקבלה על העתיד המחוברת למעשה בפועל. גם לדורות, יש במוצאי יום הכיפורים הדגשה מרובה על מעשה בפועל, "ילכו מחיל אל חיל" להתחיל את עשיית הסוכה¹¹ (הדומה למשכן), וכן יש עבודת התשובה במעשה המתחדשת במוצאי יום הכיפורים (כדברי הרבי הצמח צדק לבנו הרבי מהר"ש במוצאי יום הכיפורים "עכשיו צריך לעשות תשובה").

מחרת יום הכפריים = שמחה שמחה שמחה
(ממוצע כל תבה)!

נשמע ונעשה

סדר הדברים הזה היה בדרך "נשמע ונעשה" – קודם העיסוק בתורה ביום הכיפורים, ואחר כך העיסוק בצד המעשה למחרת יום הכיפורים. והנה לפני מתן תורה הסדר היה "נעשה ונשמע" דווקא, אלא שלוחות הראשונים הם עבודת הצדיקים (קודם החטא) ולוחות אחרונים הם עבודת בעלי התשובה (לאחר חטא העגל) – בצדיקים שייך הסדר של "נעשה ונשמע" ובבעלי תשובה "נשמע ונעשה".

כלומר, עשיה שייכת לחכמה, "הוי' בחכמה יסד ארץ [ארץ היינו מעשה כפשוטו, ספירת המלכות]" – חכמה היא הארה של ראיית עצם הדבר, מתוך בטול גמור, ואז העשיה מגיעה מיד ("כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", "בכחך" היינו בכח־מה שלך¹², אותיות חכמה). ואילו שמיעה שייכת לבניה, שמיעה לשון הבנה (כמו "שמע ישראל"). והנה שרש הצדיקים בחכמה ושרש בעלי תשובה בבניה, "ולבבו יבין ושב". לכן אצל הצדיקים הסדר הוא "נעשה ונשמע" – קודם כל חכמה המאירה מיד במעשה, ואחר כך שמיעה בבניה – ואצל בעלי תשובה הסדר הוא "נשמע ונעשה" – קודם כל שמיעה בבניה ואחר כך באים להתאחד עם עשיה בחכמה. ועוד מבואר שלעתיד לבוא יהיה הסדר "נשמע ונעשה"¹³, ונמצא שכבר בלוחות השניים היה מעין זה.

בסגנון נוסף: היחס בין יום הכיפורים ליום שלמחרתו הוא תלמוד ומעשה. "נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה"¹⁴, וזו הבחינה של יום הכיפורים שבה עסקו בתלמוד, תורה ותשובה. ואילו מחרת יום הכיפורים הוא כפי

יד לפי זהר ח"א קכ, ב.

טו כמו שמבאר אדמו"ר הזקן באגרת התשובה, עיין שם.

טז כמבואר ב'לוח היום יום' ט תשרי.

יז דרכי משה או"ח תרכד אות ז בשם מהר"ל.

יא כפירוש הבעש"ט, כתר שם טוב (קה"ת) צא.

יב ראה לב לדעת עמ' מד ואילך.

יג קידושין מ, ב.

ניתן לשמוע את הניגון גם
 בקו הפנימי-פון שלנו במספר
 02:5435297 שלוחה 4 < 10 < 477.
 לשמיעת הניגון מתוך
 פרויקט "קולמוס הנפש":
did.li/NGN477

ניגון

477 | ח' כסלו תשפ"א

5

10

15

20

25

29

33

38 rit...

הסיפור החסידי

ה'אוהב ישראל' מאפטא | מצה ומריבה

רבי אברהם יהושע העשיל נולד בשנת תק"ח לאביו רבי שמואל, אב"ד וראש ישיבה בנישטאט. לאחר חתונתו התמנה לרב בעיירה קולבסוב שבגליציה, ובזמן כהונתו ביקרו בעיר רבי לוי יצחק מברדיטשב ורבי משה לייב מסאסוב והשפיעו עליו להתקרב לחסידות. כחסיד, נסע בתחילה לרבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, ולאחר מכן החל לנסוע לרבי אלימלך מליז'נסק. הרבי ר' אלימלך אהבו וקירבו, והוא נחשב לאחד מארבעת יורשיו שלכל אחד מהם מסר, כשהסתלק מן העולם, אחד מכוחותיו: את עיניו נתן לחוזה מלובלין, את מחו נתן לרבי מנחם מענדל מרימינוב, את לבו למגיד מקוז'ניץ, ואת פיו ל'אוהב ישראל' מאפטא. בשנת תקמ"ו החלו חסידים להתקבץ בקולבסוב, ובשנת תק"ס החל לכהן כרב באפטא שבפולין, שם יסד בית מדרש חסידי. על כסא הרבנות באפטא ישב במשך שמונה שנים, אולם לפי בקשתו נקרא שמו על שמה. בשנת תקס"ט החל לכהן כרב העיר יאסי, ומכיוון שהעיר היתה העיר היהודית הראשית ברומניה, הפך רבי אברהם יהושע לכהן כמעין רב ראשי ליהדות רומניה. בשנת תקע"ג נפטר רבי ברוך ממז'יבוז', ורבי אברהם יהושע החל לכהן שם כאדמו"ר. בשנת תקע"ה, נשאר האדמו"ר הותיק ביותר באירופה (לאחר שנפטרו שלושת חבריו תלמידי הרבי ר' אלימלך), והוא נחשב לזקן צדיקי הדור בחסידות. נפטר בה' בניסן תקפ"ה ונטמן במז'יבוז' באהל הבעל שם טוב.

הוא אוכל כה הרבה ב'טועמיה'?... אולם בליל שבת, כאשר ראה ה"תורת חיים" את עבודת הקודש של הרבי בסעודה ואת כמויות אכילתו, הבין שהסעודה של ערב שבת היתה אמנם בבחינת 'טועמיה'...

האוהב ישראל מאפטא נודע בעבודת האכילה שלו, שצדיקי דורו שיבחו מאוד. בספרו 'אוהב ישראל' כתב הצדיק: "כשאדם משליך תאוותו אחרי גיוו ואינו משגיח על גשמיות המאכל, אלא על כל מוצא פי ה', על חיות הרוחני המובלע בהמאכל ההוא ומעלה הניצוצות הקדושים שבתוך המאכל וכו', אז האכילה זאת נחשבת לעבודה במקום קרבן, והשולחן דומה למזבח שהוא מכפר כיון שאכילתו בקדושה". בקרבנות, בניגוד לבשר תאוות סתם, אכן ראוי להרבות. אולי בשל כך, מסופר כי הורה לעשות את ארונו

בעל ה"תורת חיים" מקוסוב, הגיע פעם לשבות אצל הרה"ק מאפטא ז"ל ע. המנהג היה אצל הרה"ק מאפטא, שכאשר טעם בערב שבת 'טועמיה' ממאכלי השבת, היו מכניסים לחדרו רק איש אחד. באותו ערב שבת, זכה ה"תורת חיים" להיות נוכח בחדרו של הצדיק. ה"תורת חיים" ראה שמגשישים להרה"ק מאפטא קערת דגים, וחשב לעצמו שהצדיק וודאי יטעם מעט מן הקערה ויותר את הרוב. אך מה התפלא בראותו שהרבי אוכל את כל מה שהיה בקערה. כך היה גם כאשר הגישו את קערת המרק וכך גם במאכלים הבאים. פליאתו של ה"תורת חיים" גברה: איך יהא הרבי מסוגל לאכול בסעודת ליל שבת, אם

ומהודרות לליל הסדר, ובערב החג אשתי לקחה בטעות את המצות השמורות ונתנה אותם לאחד העניים שהיה זקוק למצות. כשהבינה אשתי מה קרה, נבהלה, ולכן לקחה מצות פשוטות והניחה אותן באותו מקום שהיו המצות השמורות. אמר הרבי מאפּטא, חושבים אתם שלא הרגשתי בכך? הן ברוח הקדש ראיתי מה קרה, אך לא אמרתי דבר כדי שלא יהיה כעס בבית. וסיים הרבי: אם אני אכלתי השנה מצות פשוטות במקום מצות שמורות, בלי להקפיד, גם אתה יכול להסתדר עם אשתך שלא מקפידה על 'שרויה'.

ה'אוהב ישראל', שירש מרבי אלימלך את כח הפה, ידע לאכול וידע גם לדבר. יש לומר שכח האכילה שייך לשמו אברהם, עליו נאמר "אנכי מגן לך", וכנודע מרבי מאיר מפרמישלן שאברהם אבינו, שהיה מכניס אורחים גדול, ביקש מהקב"ה שיתן לו בטן [מגן־מאגען באידיש] טובה, על מנת שיוכל לאכול עם כל אורח ואורח ובכך לקיים המצוה בהידור. ואילו כח הדיבור שייך לשם יהושע, עליו נאמר "דבר אחד לדור", מנהיג מלשון דיבור. מכל מקום, בסיפורנו מסתבר שידע גם לשתוק. "משקולת זהב בפיו", התבטא עליו אחד הצדיקים, "והוא שוקל בה כל מילה שהוא מוציא ממנו". בשתיקתו מלמד הצדיק, כי האחדות והשלום אפשריים רק כשלא מקפידים יותר מדי. זו אחת הסיבות לכך, שזמן 'סעודת משיח' שחוגגים החסידים הוא באחרון של פסח (או בסוף היום השביעי כשהסעודה גולשת למוצאי החג): באחרון של פסח נוהגים לאכול שרויה. סעודתו של המשיח, ביאת המשיח תלויה באחדות בין היהודים, ועל סעודתו להיות כזו שכל היהודים, המחמירים ואלה שלא, יוכלו להשתתף בה יחד.

מהשולחן שאכל עליו בקדושה.

עד שמלאו לו שלושים ושש נהג הצדיק לצום רבות, ורק לאחר מכן החל לאכול. גם בכך, כמובן, כרוך סיפור: פעם חלה הרבי מאפּטא עד שנטה למות, וראה מאכלים שונים שתובעים אותו על שלא אכל מהם והעלה אותם. השיב הרב מאפּטא: ירא אני פן תזיק לי האכילה, משום שאיני מורגל בה כבר זמן ניכר. הבטיחו לו אפוא משמיים שלא ינזק מהאכילה. שוב אמר: ירא אני שלא אנזק ברוחניות. הבטיחו לו גם על זאת, ומאז החל לאכול. עם זאת, 'השליך' כל כך את תאוותו, עד שהעיד כי "בכל מאכלי מרגיש אני טעם עפר ממש, מאז למדתי מרבי אלימלך את כוונת האכילה".

אם בכל השנה הייתה האכילה עניין גדול, אכילת המצה בליל הסדר בוודאי זכתה ליחס מיוחד. כשאפו מצות בעיה, סגר הרבי מאפּטא את דלתו בפני החסידים ועסק באפיית המצות בדרכו שלו: על אף שבפועל לא ביקר במאפייה פעמים רבות, חש הרבי אחריות על האפייה ושמר מרחוק על מצותיהם של בני העיר. השמירה הרוחנית הזו העסיקה אותו מאוד, ומנעה ממנו לקבל פתקאות.

אמנם, יותר משהיה 'בעל עבודה' העיד על עצמו הצדיק שהמדה בה יוכל להתפאר לפני בי"ד של מעלה היא אהבת ישראל שלו, וכך גם נזכר שמו, על שם ספרו הנודע, ה'אוהב ישראל': פעם, אחרי פסח, באו זוג אל ה'אוהב ישראל' מאפּטא ואמרו שברצונם להתגרש. מדוע? הבעל חסיד ומקפיד על 'שרויה' בפסח ואילו אשתו, שלא גדלה בבית חסיד, לא מסכימה לקבל על עצמה הידור זה. אמר הרבי מאפּטא: אספר לכם מה שהיה אצלי בפסח השנה. הכנתי לעצמי מצות שמורות

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

פרסום שיעורי חסידות ברשת

אני זוכה למסור שיעורי חסידות ולאחרונה יהודי שהתלהב מהשיעורים הציע לי שאתן שיעורים קצרים והוא יקדם אותם באינטרנט. מטבעי קשה לי ענין הפרסום הרחב. אשמח לעצת וברכת הרב.

מענה:

יש לעשות הכל [ולא להתחשב בשיקולים אישיים] כדי להפיץ את דבר ה' לעם ישראל ולעולם כולו.

ישנו סיפור מפורסם על אברך שהתלונן לאדמו"ר האמצעי שכאשר הוא חוזר ברבים מאמרי חסידות, ומסביר אותם היטב, יש לו שביעות רצון עצמית ו'ישות' מהענין, ואדמו"ר האמצעי ענה לו – "תהיה בצל, אבל חסידות תחזור!". כלומר, גם אם יש בכך פגיעה אישית בכך, כולל פגיעה אמתית במידותיך [שאתה 'משלם' עליה ביוקר] – חסידות עליך לחזור, כי טובת הציבור קודמת לטובתך. בקו הזה נקטו כל הרביים וכך

הדריכו את החסידים בכל הדורות.

ברכה להצלחה רבה ומופלגה בהפצת המעינות חוצה!

מכתב ברכה לרב שנאשם על הבעת דעותיו בעניני השעה:

לרב... היקר: "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו!" "עמנו" הוא מלשון "עמנו" (ב-ע חרוקה) – העם עמנו וכן ה' עמנו והוא יושיע אותנו [בזכות העם שעמנו]. "ערי אלהינו" מלשון התעוררות – עלינו להתעורר למען אלהינו שעמנו.

יש כאן רמז נפלא: "חזק ונתחזק בעד עמנו" = 928 = תורה חדשה, ד פעמים (ממוצע כל תבה) רלב, יז פעמים חן. "ובעד ערי אלהינו" = 464 = פעמים חן. כלומר, בשני חלקי הביטוי ישנו יחס של "שלם וחצי".

ועוד רמז יפה: כידוע, יש סוד של עיון-התבוננות בענין (עין לשון עיון) בפסוק. כאן יש ד עינין (ב-ד תבות רצופות, ד פעמים ע = ערי, התבה

האחרונה), בעד ובעד (סוד "בטחו בהוי' עדי עד"): בעד עמנו ובעד ערי = ד פעמים (ממוצע כל תבה) "חן חן לה". מיקומי העינין בפסוק הם 11 13 19 21 = 64, 8 ברבוע, 4 פעמים 4 ברבוע. כשמעלים כל אחד מהמיקומים ברבוע מקבלים 1092 = מב פעמים הוי' = "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (פסוק המופיע בתפילין דמרי עלמא).

ועוד, יש כאן 29 אותיות, צורת 'חזה':

ח ז ק ו נ
ת ח ז ק
ב ע ד
ע מ
נ
ו ו
ב ע ד
ע ר י א
ל ה י נ ו

הפנות הן ח נ ל ו ועם הנקודה שבאמצע, נ, עולה הכל 144 = זה ברבוע. שאר האותיות = 1248 = מח פעמים הוי', 6 פעמים יצחק, 8 פעמים יוסף, ודוק.

ברכת דיין נצח!

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

מסוּבָּה פְּסוּבָּה

ולאמנון, אבל כל אחד מהם הוכן עם מניע שונה. לאפרים הכנתי בחשק ובהתלהבות, כי הוא חברי הטוב, ואלו החשק להכין לאמנון נבע מתוך הרגשת חסר נעימות. התבישתי להחזיר לו משלוח פחות משקע מזה שקבלתי ממנו וכמובן שלא הייתי מענין שיכתירו אותי פקמץ. המניע הראשון היה נקי ואלו במניע השני היתה 'פגיה לגרמי' [פגיה לעצמי].

משני המשלוחים ומההבדל ביניהם, למדנו על הפגיה הרצויה ועל המניע בעת עשיית מעשה טוב. מעשה טוב יש לעשות לשם שמים, לשמח את ה' ולעשות לו נחת רוח, ללא כל רצון להרויח משהו לעצמי. כיצד עושים זאת? איך מנקים את הלב מפגניות זרות? מתבוננים!

כפסח ולמי פגים

בהתבוננות הבאה נפרק את פעלת נתינת צדקה לשלשת המשפתיים

"תע'ב, תע'ב אע'ב אע'ב אע'ב אע'ב?"

"אני לא פוגע, מולכים אותי"

"תע'ב אע'ב אע'ב?"

"כי ילך אני אע'ב אע'ב אע'ב אע'ב..."

זוכרים את המשלוחים לאפרים ואמנון משבוע שעבר? מי שלא, שיירון להביא את גליון 'נפלאות' הקודם וישלים מהר את קריאת המדור האחרון... כמה ילדים בקשו שאסביר יותר, פי הנושא היה חשוב להם מאד, ונראה להם שעצמתי באמצע המתח... בדרך כלל קשור המדור עם פרשת השבוע, ואכן בפרשות ויקהל-פקודי אנחנו עדין נמצאים בעצומה של מלאכת המשכן, בשיא החשק וההתלהבות שאוחזות בעם ישראל בתרומת החמרים לבגיתו, ולכן מאוד מתאים להמשיך את הנושא בו התחלנו – **הנתינה.**

נחזר בקצרה: הכנתי בפורים שני משלוחים יפים ומכבדים, לאפרים

למעשה, אותו נזקק מזכה אותי במצוה הגדולה. בלעדיו היה נשאר הפסוק תקוע אצלי. ההתבוננות כאן היא להכיר בכה, שבטעם לא אני הוא זה שעושה טובה לנזקק, אלא ההפך, הוא זה שעושה טובה לי. "יותר משעושה בעל הבית עם העני – עושה העני עם בעל הבית".

בקצור: ה' לוקח ממני את הפסוק שמסר אלי ומעביר אותו ממני הלאה. ומה התפקיד שלי בכל הספור הזה? לשים לב ולהכיר עד כמה ה' אוהב אותי, מרחם ומשגיח עלי בהשגחה מפלאה!

כאן וְאִיךָ...

אני רוצה לספר לכם את המשורר הספור משבוע שעבר. ארזתי את משלוח הגומלין לאמנון ויצאתי לדרך. ברחוב, לא רחוק מהבית של אמנון, עברתי ליד אחד מדוכני האסוף של הקפה השכונתי. יש המון כאלו בפורים, ברוך ה' עבודה בשפע. בדרך כלל, לפני פורים אני דואג להצטייד בכמות הגונה של חצאי שקלים כדי לקיים את מצות מתנות לאביונים בהדור. חצי שקל הוא אמנם לא סכום גדול, אבל אתם ודאי יודעים ש"כל הפושט יד נותנים לו", אז כדי שאוכל לעמד בהוצאה אני פורט סכום נכבד למטבעות קטנים, כך שלא אאלץ להשיב ריקם את פניו של מי מהאוספים.

בה: הפסוק שבארנקי, היד שלי שנותנת אותו לעני וידו של העני המקבלת אותו ממני. ביחס לכל אחד משלשתם קימת מחשבה נכונה ונקייה, אבל עלולה גם להיות בה חלילה פגיה זרה. אז הדבר הראשון הוא לדעת היטב שהפסוק שבדי כלל אינו שלי. הוא פקדון בדי מאת ה'! כדי שאותו פסוק יגיע אלי יש לה' שלוחים רבים. לפעמים אלו ההורים שנתנו לי מתנה, זה יכול גם להיות השכן שבקש ממני עזרה והחליתי לצ'פר אותי בתגמול נאה.

טוב, הפסוק לא ממני, אבל בסופו של דבר מי שנתן אותו לעני הוא אני, ולכן אני ראוי על כך להערכה, לא? כך היא המחשבה הטבעית שלנו, אבל לאחר ההתבוננות נגיע למסקנה קצת שונה. למעשה, לכל אחד מאתנו יש תכניות מה לעשות בפסוק שלו. אחד מעדיף לקנות בו ממרק טעים, שני מעדיף להשקיע אותו ברכישת משחק טוב ויש כאלו שפשוט מעדיפים לשמר את הסכום ולצבר אותו בקפת החסכון. אז מהיכן הכח שאני מוצא בעצמי לשלח את היד אל הכיס ולהוציא ממנו את השטר? מה! הוא זה שמדרבן אותי. יש פה התערבות ישירה ודחיפה ממנו והוא זה שעוזר לי לקבל את ההחלטה הטובה ולתת. אז מי לדעתכם זה שנותן את הפסוק – אני או ה'?

ומיהו העני שפושט את ידו? גם הוא כמובן מגיע אלי בשליחותו של ה'.

אותי לקיום המצוה זכה ונקיה. אבל ה' הוא זה שמסובב את הסבות ודוחף אותי בדרך מקורית אל המצוה.

איך? ה' כל כך אוהב אותי, ולכן הוא לא מסתפק רק בכך ששלח אלי את העני שאיתו לו צדקה. ה' מכיר אותי היטב, הוא יודע עד כמה קשה לי לגבד על הרצון לשמור על הרכוש שלי לעצמי. הוא גם יודע שאני נוטה להתבייש מחברים כמו חיים. מה הוא עושה? הוא מזמן אותי אל הדוכן בדיוק כשחיים עומד שם, ובזכות אותה בושה ממנו אני מרחיב את הלב ואת הארנק ונותן יותר.

שמתם לב מה קרה כאן? נתינה רק מתוך בושה מבשר ודם היא ממש פנייה, אבל כאן היא עצמה הפכה להיות המנוע אל הקדשה! זה נקרא לחיות עם הסבות!

שנזכה לעבד את ה', מסובב הסבות, ועם כל הסבות!

שבת שלום ומברך!

5?

אבל בדוכן הזה שוב נכונה לי הפתעה. ליד הדוכן עמד לו חיים, גם הוא חבר מהכיתה. "הי, רזי, מה נשמע? נו, כמה אתה נותן?". בתנועה אוטומטית התפונתי להוציא מטבע ולשלשל לקפה, אבל בדיוק אז חלפה מחשבה בראשי: "רק חצי שקל? חיים לא מכיר את תכנית החלקה שלי. הוא יחשב שאני סתם קמצן...". חפנתי מכיסי ששה מטבעות ושלשלתי לקפה. "אפרט בבית סכום נוסף".

מה אתם אומרים? לשם שמים או פנייה זרה? הרי אם לא היה עומד חיים לדי בדוכן הייתי מוציא מהכיס רק חצי שקל, כהרגלי, ואלו המטבעות הנוספים יצאו רק מתוך מחשבה על עצמי.

לחיות עם הסבות

מורנו הבעל שם טוב מלמד אותנו עקרון חשוב מאוד: ההשגחה של ה' לא פוסחת גם על הפניות הללו. גם הן מאתו יתברך! אחד הכנויים לה' הוא "מסובב הסבות". המניע לקים מצוה נקרא סבה, ולא תמיד הסבה שדוחפת

לאת פלאות

האם יתכן שפנייה זרה בקיום מצוה משרתת את קיומה של המצוה?

אמונה בנסים נתפסת, במובנים מסוימים, כבסיס הפשוט והילדותי (שלא לומר ה'פרימיטיבי') של האמונה. עיקרי האמונה של הרמב"ם עוסקים בנושאים נעלים, מופשטים ומובהקים יותר – יסודות עמוקים של השקפה ושל עבודת ה'. אף על פי כן, אמונה זו היא העומדת ביסוד חגי ישראל, בהם אנו מציינים את הנסים שעשה לנו הקב"ה. בעומק, האמונה הזו היא הבסיס לחופש היהודי – השחרור מכל מגבלות העולם, שהופך אותנו למשפיעים על המציאות. בשיעור העיקרי השבוע, שיעור של מעבר בין נסי פורים לנסי פסח, משרטט הרב גינזבורג שליט"א ביד אמן את הצמיחה שלנו – מאמונה לחרות ומחרות לדרור, דרור המאפשר לנו להפיץ את האור שלנו לעולם כולו. מתוך הדברים עולה כוונה נאה לקריאת שמע, שניתן לכוון אותה פעמיים בכל יום, וגם התבוננות מעמיקה ביחס בין הטבע והנס (עם גווייביניים חשובים) וביכולת היהודית לרחף כצפור דרור בין העולמות ההשקפות השונות ולגלות את ה' בכל מקום.

ב"ה

סודות מן הסדר הגדה של פסח

הגדה של פסח עם מירושים מאת הרב גינזבורג. הגדה עם מירושים בכל הרמות. מהפשוט ועד לסוד. דרך הרבה רמזים ועבודת נפש

להזמנות - pnimi.org.il/store
אחי"א achiya@pnimi.org.il

**רוצים לקבל וואטספ יומי קצר מהרב גינזבורג?
שילחו הודעה ל - 050-7951105**

